

בצרון

ירחון למדע, לספרות ולכעיות הזמן

נוסד על-ידי חיים טשרנוביץ (רב צעיר) ז"ל

העורכים: צבי וולפסון, פנחס חורגין, שמעון ראבידוביץ (עורך-תורם)
 חברה-המערכת בארץ-ישראל — שמעון הלקין
 מנהל-המערכת: משה טשרנוביץ

שנה י"ח (כרך ל"ח) כסלו, תשי"ז חוברת ב' (190)

ה ת ו כ ן :

57	יצחק עברי	לאור המשבר במזרח הקרוב
65	ש. שלום	תפילת משורר (שיר)
66	י. בן-עזריאל	אחרי הסיבוב השני
73	מרדכי עובדיהו	ימים גדולים בישראל
76	יצחק פינקל	בתלמי ים-ניר (שיר)
		הסופר, הקורא והמבקר (שיחה עם המשורר זלמן שניאור)
77	יוסף נדבה	
83	זאב וילנאי	כבושי ישראל במדבר סיני
85		כתבי עת שנתקבלו במערכת
		הערכות ודברי בקורת
86	משה פיינשטיין	על השירה העברית בארץ-ישראל (המשך)
89	מנחם מ. ברייאר	יוסלי רוזנבלאט ע"ה (1882—1933)
90	אנדה עמיר-פינקרפלד	בדד ליד הצוהר (על שלמה דמשק וספריו)
		באספקלריה זעירה
92	ב. י. מ.	תשקיף הספרות העתית במדינת ישראל
		רשימות וסקירות
96	א. רמבה	שבוע הימים של מעמד סיני
99	יעקב יוזליט	מרכז רפואי חדש בארץ ישראל
100		ידיעות

"בצרון"
 1141 ברודוויי
 ניו-יורק

BITZARON

THE HEBREW MONTHLY OF AMERICA

Founded by: CHAIM TCHERNOWITZ (Rav Tzair)

Editors: PINKHOS CHURGIN, HARRY A. WOLFSON
SIMON HALKIN (*S. Israel*), SIMON RAWIDOWICZ (*Contributing Editor*)

Managing Editor: MAURICE E. CHERNOWITZ

Eighteenth Year of Publication

Vol. XXXV

KISLEV, 5717 (November, 1956)

No. 2 (190)

CONTENTS:

The Middle East Crisis	<i>Itzhak Ivry</i>	57
A Poet's Prayer (Poem)	<i>S. Shalom</i>	65
After the "Second Round"	<i>I. Ben-Azriel</i>	66
Momentous Days In Israel.....	<i>Mordecai Ovadyahu</i>	73
On the Furrows of the Ploughed Sea (Poem)	<i>Irving J. Finkel</i>	76
Author, Reader and Critic (An Interview with Zalman Shneur)	<i>Joseph Nedava</i>	77
The Campaign In the Sinai Peninsula.....	<i>Zev Vilnay</i>	83
Books Received		85
EVALUATIONS AND REVIEWS		
Hebrew Poetry In Israel	<i>Moses Feinstein</i>	86
Yossele Rosenblatt (1882-1933).....	<i>Menachen Brayer</i>	89
On the Works of Solomon Damesek... ..	<i>Anda Amir-Pinkerfeld</i>	90
Mirror of the Israeli Press	<i>B.I.M.—i</i>	92
NOTES AND COMMENTS		
An Eventful Week At Sinai	<i>E. Remba</i>	96
A New Medical Center in the State of Israel... ..	<i>Jacob Joselit</i>	99
News and Events		100

BITZARON
1141 Broadway
New York
MU 6-7680

\$7.00 a Year (\$8.00 Outside of U.S.)

Copyright 1956, by Bitzaron, Inc.

בַּעֲרוֹן

נוסד על־ידי חיים משרנוביץ (רב צעיר) ז"ל

שנה י"ח (כרך ל"ה) כסלו, תשי"ז חוברת ב' (190)

לְאֹר הַמַּצֵּב בַּמְזֶרַח הַקָּרוֹב

מאת יצחק עברי

כרושציב: „בעצם, נאצר אינו קומוניסט ומבחינה פוליטית הוא יותר קרוב לאלה המנהלים נגדו מלחמה. הוא שם אפילו בכלא קומוניסטים.“
חרושילוב: „אנוט היה“ — (רמד להחלטות שכפו עליו הבריטים)
כרושציב: „בל תנסה לעזור ליו“

(במשתה לכבוד ההסכם עם גומולקה בבית הצירות הפולנית במוסקבה, ב' 18 בנובמבר, 1956).

א.

מיום שנסתיימה מלחמת העולם השנייה, מימי המלחמה הקרה שבהם גבר והלך טירופו של העריץ המזדקן סטאלין ועד „ירחי הדבש“ לשלטון ירשיו, שהגיעו לשיאם בועידת ז'נבה, ביולי 1955, עוד לא היו ימים קשים ומסוכנים לשלום העולם כימים האלה. ועוד לא היו ימים כימינו שבהם נתגלע הקרע בין העמים בתוך „האומות המאוחדות“ וקוצר ידו של אותו ארגון בינלאומי, שהיה צריך לשמש אבן-פינה לממשלת עולם ולבטחון קולקטיבי כאחד. יציאת סואץ על ידי הבריטים, לפני שנתיים ויותר מהווה מפנה בהיסטוריה של המזרח הקרוב. פינוי התעלה סימל את קצה הוויתורים שהיה בידי הממלכה המאוחדת של ארץ האיים לוותר לאותו גל עולה של לאומנות ערבית מתוך ההנחה, שאפשר לסלק רגשות איבה על ידי פינוי צבאות וחתימת חוזים. דרכו של הדיקטטור הפאשיסטי המצרי עבדל נאצר מאז ועד הנה,

שהוליכה מנצחון דיפלומאטי אחד למשנהו עד לאותה עיסקה גדולה, עיסקת הנשק הצ'כית-המצרית שהעלתה אותו, בספטמבר 1955, למעלת "שומר-הגפרור של מלחמת העולם השלישית", היתה מחוייבת המציאות אך מבחינה אחת בלבד: מבחינת סירובו של הדיקטטור הפאשיסטי להשלים עם קיומה של מדינת ישראל. תאמרו: אף שאר ארצות ערב כך? — ההבדל היה בזה, ששאר ארצות ערב הטיפו אמנם לשנאה, אך לא עשו שום מעשה ממשי של התכוננות למלחמה, ואילו עבדל נאצר עשה את המעשה האחד, שנתן לו, לפי הערכת מטהו, סיכוי טוב לנצחון מכריע על מגיניה של הדימוקראטיה הישראלית.

עבדל נאצר נעשה איפוא אויבה הראשי של ישראל מכמה בחינות — מבחינת גדלה של מצרים וריבוי אוכלוסייה על כל שאר ארצות ערב, מבחינת מצבה האסטרטגי הנוח ביותר לפעולת כיתור ותיכנון מקיף של פלישה לישראל משלושת צדדיה; מבחינת הביצוע של ההסגר הימי בסואץ ובמבואות אילת והשליטה על רצועת עזה, ואחרון אחרון — מבחינת האפשרויות הבלתי-מוגבלות לאספקת נשק ש"גילה" עבדל נאצר במזרח הסובייטי.

בא מעשהו השני של נאצר: הלאמת תעלת סואץ (ב־26 ביולי, השנה) והוכיח, כי הרודן המצרי הוא לא רק אויבה הראשי של מדינת ישראל אלא אף אויבו הראשי של המערב. הוכחה זו — לא על דעת כל מעצמות המערב נתקבלה. ואם צרפת ואנגליה החלו לראות בו אויב מושבע, זו בשל חתירותיו ואספקות נשקו לצפון-אפריקה, וזו בשל חתירותיו וקשריו בירדן, סוריה ועיראק, הרי אמריקה, ובפרט ראש מזכירות המדינה וכמה מיועציו ושגריריו בארצות ערב, הוסיפו לראות בנאצר מעין "תינוק שסרח", שאין להשיבו למוטב אלא בדברי כיבושין.

מכאן ואילך התחילו המאורעות מתגלגלים במהירות מפליאה. ב־8 באוגוסט הכריזו ראשי המדינה של בריטניה וצרפת, כי מנוי וגמור אתם להשתמש בכוח הזרוע, אם לא תימצא דרך להסכם על ניהול בינלאומי של השיט בתעלה. לא נעמוד כאן על השתלשלות ועידות לונדון א' וב' ועל המשא-ומתן המאכזב של אותה משלחת שיצאה להשיג מהרודן המצרי הסכמה לפשרה. היו שאמרו כבר אז — ואחד מהם היה ראשה של אותה המשלחת, ראש ממשלת אוסטרליה ר. ג. מניז — כי התנגדות ארצות הברית אפילו לאיוס של שימוש בכוח היא-היא המכבידה לבו של שליט מצרים לבל יקבל שום פשרה. הכרה זו הלכה וגברה בפאריס ובלונדון, ובסופו של דבר הביאה להתרחקות הידועה, בדיון על עניני המזרח הקרוב, ולתיכנון הפעולה הנפרדת בהעלם גמור מג' פ. דאליס ושגריריו, בשבועות האחרונים של אוקטובר, מתוך ההנחה, ששמירת סוד היא הכרחית למניעת ביטולה הגמור של התכנית בתוקף, "ויטו" אמריקני! כשם שהברית הצבאית המשולשת, שכרת עבדל חכים עמר, מצביאו של נאצר, עם הירדנים והסורים, ברבת עמון, היתה בגדר, לחיצת-הדק" לפעולת צה"ל בחצי האי סיני ובעזה, כן היתה החלטת דאליס למסור את תשלומי מס-המעבר בסואץ

לקופתו של נאצר, ולא ל"אגודת המשתמשים", בגדר "לחיצת-הדק" לפעולת חילות בריטניה וצרפת מקפריסין, לכיבוש התעלה.

אין צורך לומר שלא היה ממש לא בהכרזת קאהיר, שהברית היא "ברית הגנה" ולא בהכרזת לונדון שהפעולה היא "פעולת הפרדה" בין ישראל ומצרים. אדרבא, הכרזה זו על הפרדה היתה אחרי כן לרועץ לתכניות הנחיתה של שתי מעצמות המערב. כי ברגע שישראל סיימה את מלחמת הבוק בחצי-האי סיני, וירושלים הסכימה להפסקת האש, ואתה אף קאהיר כמובן, לא היה לשתי מעצמות המערב נימוק המניח את הדעת בשביל להמשיך בפעולה. וכך לא נגמרה פעולת ההשתלטות הצבאית על התעלה ונשארה תלויה ועומדת.

אמנם, ניתנה האמת להיאמר, שהסיבה העיקרית להפסקת אש שלפני זמנה מצד הכוחות הבריטיים והצרפתיים היה האיום הברור בהתערבות צבאית ישירה (איום בראקטות), שנשלח על ידי בולגאנין לצרפת, בריטניה וישראל. ראש ממשלת בריטניה אף הודה בכך בעקיפין, בנאומו בפרלמנט. אך אין ספק, שההיסוס באמצע הפעולה ודחיית תאריך הנחיתה מצד לונדון, לאחר הפצצות-ריכוך משך כמה ימים, נבעו במידה מרובה מהלחץ הכבד שלחצה וואשינגטון על שתי הבירות המערביות לחדול מהפעולה בהקדם.

עמדתה של וואשינגטון היתה, כאו כן עתה, כי הסיכון הכרוך בשימוש בכוח הוא כה רב — עד שיש להעדיף עליו את הפסד התעלה. סיוע בנפש ובאשראי אמריקני ובבניית מיכליות-ענק לנפט, שתפתורנה את בעיית האספקה של הנפט לאירופה כעבור שנתיים ויותר — זהו הפתרון בדרך שלום, שעדיין לא זה ממנו מזכירות המדינה. מן הצד השני, טענו בעלי הברית המערביים הראשיים האחרים, כי גישה וואשינגטונית זו של התנגדות לשימוש בכוח בכל מחיר, אינה באה אלא כתוצאה מחוסר החשבתה המספקת של תעלת סואץ. שהרי במקרה פורמזזה נהג נשיא ארה"ב אחרת: כינס את ראשי הקונגרס ואמר להם דברים כדרכונות על פעולת הצי ועל אפשרות מלחמה. כלומר במקום שיש אינטרס אסטרטגי חיוני, אף אמריקה מוכנה להציב נקודה ולומר: סוף פסוק, ואף אנו כן! גם בשעה שהיה צורך לדכא קושרי קשר קומוניסטי בגוואטימאלה — נהגו גם כן כך, ולא הלכו לערכאות של אר"ם.

אולם התנצחות דברים זו שבין בעלי הברית המערביים לא הועילה ולא כלום לחיזוק הקשרים שביניהם לביצור אחדותם הנחוצה כל-כך נוכח הסכנה הסובייטית שנתגלתה בכל אכזריותה בפרשת דיכוי המרד בהונגריה.

ב.

אם עיסקת הנשק הצ'כית מצרית באה וטפחה על פניהם של תולי התקוות ברוח ה"דו-קיום" של ועידת ו'נבה, הרי פרשת המרד ההונגרי, שהיה מרד המונים במלוא מובן המלה, גילתה סכנה הרבה יותר חמורה לשלום העולם, מאשר הרפתקת-חויץ סובייטית של "הסתננות בדרכי שלום" למזרח הקרוב: סכנת

התלקחות אשר וחורבן אטומי בשל התערערותו והתפקקות חוליותיו של שלטון העריצים המוסקבאי מבפנים. אם תמצא לומר: כל השיטה החינוכית הקומוניסטית, שיטת חינוכו של דור שלטם של נוער פועלי באירופה המזרחית, כולל רוסיה המועצתית וגלילותיה, פשטה את הרגל! לא „פאשיסטים של הורטי“, כמאמרם של שליטי הקרמל, כי אם פועלים ואיכרים, ובעיקר פועלים ונוער, חניכי המשטר החדש ואוכלי לחם-עניו הם שקמו למרוד בעריצים. ותופעה עוד יותר מדאיגה: חיילי הצבא האדום, פאר ברית המועצות ומשענתה, עברו למאות אל שורות המתמרדים בראותם כי לא לדכא „פאשיסטים“ בטנקים ובתותחים נשלחו, כי אם אחים-פועלים ונוער קומוניסטי! — העובדה שהמפקדה הסובייטית נאלצה להחליף גדודים רוסיים בגדודי קאלמיקים אסייתיים, מדברת בעדה, והיא שהפחידה את הקרמל לא פחות ואולי יותר מהשתתפותם הרחבה של ההמונים במרד ההונגרי. וכאן אנו מגיעים לבעיית הנגע הטיטואיסטי אשר פשה באירופה המזרחית. מיום שהורד סטאלין המת מגדולתו והוקע ברבים ע"י כרושצ'ב כשליט רב משגות ומשוגות, בויעדה העשרים של המשפלה הקומוניסטית בברית המועצות, ניתנה הצדקה אידיאולוגית להתמרדותו של טיטו נגד התלות הגמורה במוסקבה. גם אילולא הלך כרושצ'ב לבלגרד לפייסו, היה טיטו משמש ממילא דוגמה ומופת לארצות הגרורות כפוסק ראשון. עכשיו שהלך אצלו וחזר והזמינו למוסקבה ולסוצ'י — הותרה הרצועה. עלייתו של גומולקה לשלטון בפולין היתה בלתי-נמנעת. אולם מה שאירע בהונגריה חרג ממסגרת הטיטואיזם הנאמן לקומוניזם. זה היה — אחרי המשגה הפאטאלי של הזמנת הצבא האדום, „להחזיר את הסדר על כנו“ — מרד כללי נגד כל שותפות עם הרוסים ונגד עצם המשטר הקומוניסטי. והנה, להתערערות הבניין כולו של ממשלות הגרורים במזרח-אירופה לא יכלו שליטי הקרמל להסכים בשום פנים. היו שאמרו במערב, כי גברה ידם של הסטאליניסטים במוסקבה וכי נתמעטה השפעתם של ה„מתונים“ כביכול, כגון כרושצ'ב וחבורתו.

על צד האמת, מותר להניח, כי גם כרושצ'ב נתן ידו יחד עם האחרים, להחלטה על דיכוי ההונגארים בדם ובאש, ולא עמדה לו „אנינות דעתו“ הפוליטית. להוציא שעת ביסומו. מכאן ואילך — נפל הפור והוסרה המסכה: אותו קשר עם הגרורים נחשף כקשר של כפייה ו„הצבא האדום“ חזר להיות מכשיר עיקרי להבטחת קשר של כפייה זה, כבימי המהפכה הראשונים ברוסיה, על סף שנות העשרים, וכמו לפני 11 שנה, אחרי כיבוש מחציתה של אירופה הנאצית.

לאור עובדה זו ברור, שההסכם עם פולין של גומולקה, שהוחג זה עכשיו במוסקבה בכמה משתאות, אינו אלא הסכם של עראי, ושהפחד בלבד מפני דיכוי אכזר הוא המונע השתלשלות מאורעות דומה מצד המוני פולין לזו שבהונגאריה. לא הלך-הרוח של ההמונים בהונגריה ובפולין אלא קו ההתנהגות של השלטון הוא שהביא תוצאות כה נבדלות. על זה העיד טיטו בנאום מגלה-נסתרות, שחידש את ימי המריבה בין בלגראד ומוסקבה. יתר על כן, אפילו „ידידו הנאמן“ כרושצ'ב

כבר השמיע נגדו, ב 18 בנובמבר, נזיפה ראשונה, במשתה לכבוד גומולקה בבית הצירות הפולנית במוסקבה, באמרו, תוך כדי ביסומי מילתא: „יש ארצות המנסות לחזור ולמכור, כרוכלי-נקניקים הללו, סוציאליזם משלהן“. היש להסיק מכאן, כי סר חיבנו של טיטו לחלוטין, וכי הוא ברשימת „העבריינים הפוליטיים המועדים“, שיבואו על ענשם, במוקדם או במאוחר? — הנחה זו עדיין מוקדמת היא, אך אין להוציאה מכלל אפשרות. טיטו שחיוק משמרות גבולותיו לצד בולגאריה, רומניה והונגריה, בימי דיכוי המרד ההונגארי הזכית, שהוא מוכן לכל הפתעה, במלוא מובן המלה.

מאידיך גיסא, קשה לשער, שמרשל ז'וקוב יזדרו לעשות, בפקודת יורשי סטאלין, מה שלא העז לצוות סטאלין בעצמו. הנסיון ההונגארי של דיכוי אכזרי — יותר משהפחיד את ההונגארים הרעיש את הרוסים, והשליטים נבוכים. הפעולה בסיני ובמצרים נודמנה להם לשליטי הקרמל כמציאה כשרה. הם נאחזו בה ושלחו אגרות והטיפו ליושר ולצדק על במת או"ם בניו-יורק וניצלו את העניין ניצול מלא לשם הסחת הדעת.

אך כל האומר, כדרך שאמרו בשם מזכירות המדינה בוואשינגטון, כי פרשת מצרים עזרה לרוסים בהונגריה אינו אלא טועה ומטעה. כל מה שעזר לרוסים בהונגאריה היה הכוח המעורטל והאכזר של הטנק הסוביטי. ההחלטה על דיכוי המרד היתה בלאו הכי הכרחית בכל הנסיבות, שהרי אין שלטון דיקטאטורי יכול להיות דיקטאטורי-למחצה, ובגדר „כפור חם“. ואין נסיגה מדרכי קביעתו את המשטר הפנימי והמדיניות החיצונית. אשר להצדקה מוסרית — השלטון הסוביטי לא גילה מעולם איסטניסות כזאת, שעזה שהיו הדברים אמורים בהתמרדות מבפנים נגד הממשל והמשטר. זהו אחד העקרונות שאף לנין, ולא רק סטאלין, סמך את ידיו עליהם, בראשית היות הבולשביזם.

אמנם, דיכוי המרד ההונגארי והאפשרות של איום על טיטו בכוח הנשק — אחרי שהביקור בסוצ'י לא עלה יפה וגברה יד השוללים את „הפנים החדשות“ במוסקבה, קיבלו חיוק ממשי, אך ממקום אחר: ארצות הברית, שגמרו אומר שלא לפעול במקרה הונגריה אלא על ידי מחאות באו"ם וקבלת החלטות בעצרת בלבד, בהתאם לעקרון שהפעילו במקרה מצרים, קירבו את השליטים הרוסיים לרעיון שפתרון בכוח הזרוע בתחום-ההשפעה שלהם — אין פירושו הסתכנות במלחמה דווקא. ומכאן — פתח להחלטות הרות שזאה גם בעתיד.

אכן, דיכוי המרד בהונגאריה הרס לא רק את הנדבך הטיטואיסטי, שעליו בנה כרושצ'ב את מדיניות „הפנים החדשות“ של ברית המועצות, אלא גם את הנדבך של „אסיה קודמת לכל“, שעליו הכריז, עם מסעו רב התכונה והתעמולה בחברת בולגאנין לדרום-אסיה בקיץ שעבר. השותפות עם נהרו, ובפרט עם שליחו קרישנא מנון, באו"ם, הופרה קצת לאחרונה, עם שבתחילה ניסו ההודים לילך בתלם הרוסי ולחפות על השערוריה ההונגאריה בהצטרפם לרוסים בהצבעה נגד הצעת ההחלטה על הונגאריה. והנה בסופו של דבר נאלץ נהרו,

עקב הסתערות דז'ר פראקאש נאראין — מנהיג הסוציאליסטים בפרלמנט ההודי ומי שנהרו ראה בו פעם את תלמידו ויורש כסאו — לעשות תפנית של 180 מעלות ולהכריז, כי אכן יש להרשות כניסת משטרת או"ם גם להונגאריה.

הגינני של ראשי הדומיניונים האסייתיים למעשי הצבא האדום בהונגאריה בא למוסקבה כהפתעה גמורה, והכרותו של נהרו, כי „איזנהאואר אדם גדול הוא, שהציל את השלום כמה פעמים“, עם שבאה סמוך לביקורו של נהרו בוואשינגטון, לא נעמה לשומעיה במוסקבה לעת כזאת. מכאן נפתח פתח לשבירת הגוש האסייתי-אפריקני, שנוצל לאחרונה על ידי המצרים באו"ם בתכלית הניצול ושהנחיל לסובייטים נצחונות קלים בזירה הבינלאומית, נוסף על מעשה ההתפשטות במזרח הקרוב ועל אף מעשי הדיכוי בלב אירופה.

וזאת לזכור כי הגוש האסייתי-אפריקני בשלמותו מונה באו"ם 28 קולות, שהם יותר משליש מכל הקולות של חברי או"ם (79). נמצא הגוש המאוחד יכול למנוע כל החלטה של העצרת הטעונה אישור בשני שלישים. על כן נודעה חשיבות מרעת לעמדה ההודית, וכנראה בהשפעת הודו נעתר המזכיר הכללי האמרישילד לצרף למשטרת או"ם היוצאת למצרים גם יחידות מצבאו של טיטו. מן הצד השני לא קשה לשער כי יקל להשיג רוב של שני שלישים בשביל כל הצעה הבאה להחזיר את מצרים ל„מצב גבולותיה הקודם“, אם לא תהיה התערבות אמריקנית פעילה למניעת הצבעה אחידה של הגוש האמור.

בדרך כלל, ניתן לומר, כי בשום מקום לא נראה אי השוויון המשוע שבין פרשת הונגאריה ופרשת מצרים כפי שהתגלה באו"ם. וכמה נימוקים לכך. אמריקה, המוסיפה לקוות, כי תוכל להחזיק בעמדת „איש הביניים“ באסיה ובאפריקה כבמזרח הקרוב טוענת להחזרת המצב לקדמותו בסואץ ובגבול מצרים, אך אינה מאמינה בסיכוי להתערבות פעילה בהונגאריה. הודו תפסה רק באיחור את הנזק החמור שעמדתה, עמדת „איפה ואיפה“ גורמת לנייטרליות שהיא דוגלת בה כביכול, ולשמה הטוב באירופה כמדינה שוחרת צדק לכל העמים, ולא רק לעמי אסיה ואפריקה. המדינות היחידות שהגיבו בעוז היו אלו של אמריקה הלאטינית, דווקא משום שלא היו „קרובות אל החלל“.

ג.

כמה מסקנות מתבקשות מאליהן לאור הטכסיסים הסובייטיים באו"ם ומחוצה לו בשבועות האחרונים. ברית המועצות רואה את עצמה כ„בעל בסיסים“ למעשה ואם גם לא לתלכה במזרח הקרוב, וכשכן קרוב לבעלי הברית המערביים באיזור זה, מרצונם או בעל-כרחם. מערך מחסני הנשק הסובייטי, במצרים שלפני הקרב על הסואץ ובחצי-האי סיני לפני מסע הנצחון המזהיר של צה"ל, אינו מניח מקום לספק, שסוגי הנשק, איכותם וכמותם, לא באו לספק צרכי מצרים אלא צרכי צבא וחיל אויר סובייטי, שיוטס לאיזור אסטרטגי זה בבוא „היום“ המתאים. במערך זה מילאה סוריה קודם כל תפקיד שני במעלה. אך, לרגל שינוי

הנסיבות והפעולה של בריטניה צרפת וישראל חלה תמורה יסודית: שדות התעופה הסוריים וקציני הצבא הגתונים רובם להשפעה הסובייטית, מהווים כרגע חיפוי יותר נוח לכל תכנית ומזימה צבאית הבאה מהמזרח הסובייטי. אכן, השתלטות הקצונה הצבאית על המדינה במגמת הפיכתה לגרור סובייטי מעמידה בסכנה לא רק את דרכי הובלת הנפט למערב, אלא אף את צנורות הנפט ומקורותיו עצמם!

הלחץ על ישראל לפנות את חצי-האי סיני יהיה יותר חזק מהטענה לפינוי רצועת עזה, שאין לה אחיזה גם מבחינה משפטית-בינלאומית, הואיל ורצועת עזה לא היתה מעולם שטח מצרי ואף לא סופחה למצרים אחרי כיבושה הארעי על ידי כוחות פארוק, עם פלישתם למדינת ישראל החדשה. גם פליטי ערב שברצועה לא זוכו מעולם בנתינות מצרית, באופן שאין לדבר על החזרת שטח שאינו שייך למצרים ושזכתה בו, לכל הדעות, בתוקף פלישה צבאית, שגונתה על ידי אר"ם בשעתו ולא הוכרה מעולם הכרה בינלאומית, מלבד חוזה שביתת הנשק המצרי-ישראלי, שהוא על כל פנים חוזה דו-צדדי, ואשר גם אותו הפירה מצרים ופירשה אותו כאישור ל"מצב של לא מלחמה ולא שלום".

אשר למהלך המשא-ומתן בין המזכיר הכללי של האר"ם ונאצר, מכיוון שמזכירות אר"ם "מעדיפה להניח את ההכרעה בענין אופיין וטיבן של פעולות חיל-אר"ם בידי המזכיר הכללי מר האמרשילד", יש להניח, כי במשא-ומתן שלו עם נאצר חתר אל הרצוי אך הסתפק כנראה בנצחיו. בכל משא-ומתן כזה, שבו יש בידי האחד גפרור להצתת תבערת עולם ובעינו בווער ניצוץ של שגעון-גדלות של בונה "אימפריה", ובידי השני — סמכות מוסרית בלבד לקיים "תפקידי משטרה בינלאומית", שעיקר-כוחה בהפרדה זמנית בין הניצים, ולא בהשלטת סדר או בכפיית משטר בינלאומי על איזור מריבה, הנקל לשער ידו של מי על העליונה.

היהיה נצחוניו של נאצר על האמרשילד שלום? התצליח התכנית הסובייטית להפוך את תבוסתו הצבאית המוחלטת של נאצר למנוף להסתערות מחודשת כדי להשתלט על המזרח התיכון ועל מעיינות הנפט השתלטות מלאה, בעוד מצרים וסוריה משמשות כלי שרת בידי עריצים לאיים על קיומה של ישראל, להרחיק את המערב מגבולות איזור-עולם חיוני זה ששמו המזרח הקרוב ולהדביר באמ-צעות התעלה והנפט את אירופה המערבית כולה?

התשובה לשאלה זו נתונה בידי אמריקה ובידיה בלבד. שעה שאיזמי בולגאנין במשלוח "מתנדבים" הרתיעו וועזעו את הבריטים כצרפתים, הכריז הנשיא אייזנהאואר במפורש כי ארה"ב יתנגדו לצעד זה, אך הוסיף כי הדבר ייעשה באמצעות אר"ם. הרמוז על תקדים קוריאנה היה בו כדי לשכנע מבחינת הנכונות לפעול, אך הוא עורר ספק מבחינת האפשרות להשיג החלטת של שני-שלישים בעצרת, כל שכן החלטת מועצת הבטחון של אר"ם, שבה ברית המועצות יכולה להשתמש בזכות ה"וויטו" כמימים ימימה, ואותו מקרה של הסתלקות הנציג

לפני כשבע שנים — ודאי לא יישנה עוד. אין צריך לומר, שמימי קוריאה נשתנה המצב באר"ם לרעת המערב במידה מכריעה, ואותו דיפלומט מערבי שכינה במר" נפשו את העצרת הנוכחית בשם „ועידת באנדונג המורחבת“ לא הגזים הרבה — על כל המשמעות העגומה המשתמעת מזה אף לגבי ישראל! מי שנוכח באותה ישיבת העצרת, שבה ניצח קרישנא מינון על המקלה, התובעת מבריטניה, צרפת וישראל „לבצע את הפינוי מיד“, וראה את מדינות אמריקה הלאטינית תוהות ובוהות בעקבות העמדה האמריקנית הידועה — מוכרח היה להיזכר באותה במה לאומנית־צעקנית, רבת מלל וגדושת קיפוח, ששמה באנדונג!

מובן מאליו ש„מועצת הבטחון הלאומי“ של ארצות הברית יכולה להחליט לפעול כבמקרה פורמוזה וכבימי הקשר בגוואטימאלה, והרבה דרכים לפעולה כזאת. אך ספק גדול הוא, אם במוסקבה אין עלולים לחזור על המשגה של סטאלין משנת 1950. והלא אם המשגה של סטאלין אָו, שעָה שחולל את מלחמת קוריאה, היה משגה טראגי, הרי המשגה של יורשיו, האנטי־סטאליני כרושצ'ב וחבר שותפיו המסוכסכים והמפולגים בדעותיהם ובטכסיסיהם, ככל אוליגרכיה שחותם העריצות המוחלטת טבוע — בה עלול להיות משגה פאטאלי, בבחינת „התנדבות להשכנת שלום“ שאין אחריה אלא שלוחות בית העלמין. ואכן, זוהי הגדולה שבטכנות הכרוכה בעקבות אותה מדיניות מתונה ביותר, זהירה ביותר ורב־ת־אדיבות, המסמלת לעיני העולם את „שביל הזהב“ שבו הולך הנשיא אייזנהאואר.

לאור הסכנה האיומה הזאת, פוחתת כמובן חשיבותו של הוויכוח על „השתייכותו המפלגתית“ של עבדל נאצר. אפילו אם נקבל עדותו של כרושצ'ב, שאותו דיקטאטור אינו קומוניסטי, לא נמצא הכחשה לכמה עדויות אחרות שהוא נאצי מובהק. ואם כן הוא ורוב מעשיו, ואף חבר יועציו הנאצים מאשרים עדות זו — הרי סכנותיו לעתיד, כמחוללה של מלחמת עולם שלישית, אינן פוחתות בשל כך כלל ועיקר. החזרת המצב במזרח התיכון לקדמותו — פירושה, בתנאים אלה, החזרת הנפרור לידי מצית התבערות המובהק. פירושה יהא גם כן כשלון גמור של אר"ם ושל הרעיון על צבא אר"ם והעמדת מדינת ישראל לפני הסכנה הכפולה של שני בסיסי־הסתערות סובייטיים על גבולותיה ממש, מצפון ומדרום.

תַּפְּלוֹת מְשׁוֹרָר

מאת ש. שלום

אלוהי, שִׁירְתֶּךָ שְׁנַתָּה בִּי
אֵינְנָה יוֹדְעַת לְקַלֵּל -
עַל כֵּן רָשָׁאֵי כָּל עוֹכְרֵ-לִבִּי
וְכָל אֲדִינְפֵשׁ דְּבִירָה לְחַלֵּל.
וְאִף לְנֹטוֹר אֵיבָה לֹא תוֹכֵל,
וְאִף לֹא עַד הַיְסוֹד לְשֹׁנָא -
עַד כֵּן לְכֹל נִקְלָה יִקָּר
בְּקִלּוֹנֵי קְכַבֵּד קִלּוֹנוֹ.

וְלֹא עַד עֲצָמֵי אֶקְרָא תִּגְדֵּר
וְלֹא עַל קִרְנֵי אֲשֶׁר גִּדְּעָה -
יִדְעָתִי: לֹא הָשָׁר הָעֵקֶר,
כִּי אִם שִׁירַת־הַלֵּב לְבִדָּה.
אוֹלָם עָלֶיךָ אֲשָׂא תַּפְּלוֹת,
אֲשֶׁר אֲמַתָּה לְבָרָךְ תַּכֵּן -
שֶׁלֹּא תִשָּׁב עָלֶיךָ בְּעִשָּׂה
וְלֹא תַחְדֵּל לְדַבֵּר כֵּן.

וְאֵל יִשְׂיָאֵנִי לְבִי הַנֶּקֶם
וְאִף לֹא הָיִיתָ מְעַנֶּה וְקְדוֹשׁ,
כִּנּוּהַ כֵּן גַּם זֶה עוֹר לְעוֹלָם
וְרִיק הַדְּבָר בְּפִי וְנִדּוּשׁ.
תַּנְנִי הָיִיתָ תְּמִיד, כִּהְיִיתִי
מְטוֹרַת מְאוֹרָךְ עָלַי בְּהִלָּה -
שְׂאֲשַׁמַּע וְאֶעֱתִיק אֵל גָּמִי עַד מוֹתִי
אֲשֶׁר לִי תִלְחַשׁ, מְלָה בְּמְלָה.

אחרי „הסבוב השני“

טאת י. בן-עזריאל

בתנופת הגבורה של צבא-הגנה-לישראל נתחדש מעמד הר סיני בימינו. בנאמו באוני הכנסת בירושלים, בתחום „הסיבוב השני“, אמר ראש ממשלת ישראל, מר דוד בן-גוריון, את הדברים הבאים: — „אחרי פעולת בוק של פחות משבעה ימים טוהרו חצי האי סיני ורצועת עזה מצבא האוייב — מראס-אל-נקב מול אילת ועד מפרץ שלמה, שנקרא עד עכשיו שרם-אל-שיך, על החוף הדרומי של מיצרי ים סוף, ומקו אילת-רפיח בצפון עד תעלת הסואץ ומפרצו הדרומי, שטח קרוב ל-60.000 קילומטר מרובע (כמעט פי שלושה משטחה של ישראל). זה היה שבוע המבצע הצבאי הגדול והמפואר בתולדות עמנו ואחד המבצעים המופלאים ביותר בתולדות העמים.“

הצבא המצרי מוגר והובס. כשלוש דיביויות היו מוצבות כנגד צה"ל בהתקפתו הנועזת. שלוש דיביויות אלה יחד עם שירותיהן מנו למעלה מ-30.000 איש. בימי הקרבות הוחשה תגבורת, למעלה משתי חטיבות שמנו כ-10.000 איש; למעלה מ-5.000 שבויים נפלו לידי ישראל;

מאות טאנקים מכל המינים וכלי-רכב משוריינים ותותחים הושמדו; מטוסי חיל-התעופה המצרי: סילוני „וואמפייר“, „מיטיאור“ ו„מיג“ הופלו בשמי החזיתות על-ידי מטוסי ישראל ועל-ידי תותחים אנטי-אוויריים; ולבסוף, המשחתת „איברהים אל אוואל“ נפלה בידי חיל-הים הישראלי, וכשזו תתוקן עתידה היא לשמש תוספת ראויה לשמה לצי הישראלי. הנצחון המזהיר הזה בימי-הכרעה מועטים עלה לצה"ל בקצת למעלה מ-170 קרבנות וב-20 שבויים.

הנה לפני שאנו באים לעשות את סיכומי המערכה כדי לשקול את השפעתה על המצב באזור הים התיכון לעתיד לבוא, עלינו לסקור במקצת את המאורעות שקדמו לקרבות ולעמוד על רקע ההתפתחויות שהביאו אליהם.

ישראל פרצה את חומת-ההסגר שמדינות ערב הקימו סביבה בשעה השתים-עשרה ממש! הרוזן המצרי גמל עבדול נאצר עמד בשיא תהילתו; ידו היתה שלוחה בכל ושמו כ„מושיע“ יצא לו בכל בירות ערב. דומה היה, שהנה

הוא הולך ומגשים הלכה למעשה את חלומי האימפריאליסטי ואדנותו פורשת כנפיה למן קובלנקה במערב ועד הפרת וחיידקל במזרח. בעקבות דיוני־סרק בארגון האומות המאוחדות נראה היה, כי גם אנגליה וגם צרפת שוקעות בדמדומי רפיון־יד וחוסר־מעש. אפשר היה להניח, כי סערת הסואץ שככה והרודן המצרי עומד לשאת את עיניו לכיבוש חדש. לא היה צל של ספק, כי נושא זממו היא ישראל, וחרב „קיסרות מוחמד“ המחודשת החלה מתהפכת בלהט־דמים על ראשה של המדינה הצעירה שקמה ב־1948.

התפתחות זו היתה מוחזרת לכל שהיו לו עיניים לראות:

(א) הבחירות בממלכת ירדן הביאו את הכוחות הפרו־מצריים לשלטון. השפעתה של בריטניה במדינה פיקטיבית זו נידלדה לחלוטין. עיני המלך חוסיין היו נשואות לקאהיר. כל שמכיר את הערבים יודע עד כמה מקובל עליהם רעיון ה־„ג'דה“ (הגיבור, המנצח), וכי נאצה העז והחצוף והרברבן ללא־סייג — הצליח? (ב) בעקבות נצחון החוגים הפרו־מצריים בירדן הוקם הפיקוד האחד בין כוחות מצרים־ירדן־סוריה, בראשותם של המצרים. עניבת־החנק סביב צואר ישראל נתהדקה איפוא והלכה בגלוי. התכונה הצבאית לפלישה לישראל נעשתה בראש כל חוצות; איש לא ביקש להסתיר את הדבר. נהפוך הוא, כל שופרי התעמולה של נאצר, לרבות „קול קאהיר“ ו„קול דמשק“ בלשון העברית, בישרו לעולם, כי יום „השיחרור“ קרוב.

(ג) שלטונות מצרים ברצועת עזה עשו הכנות קדחתניות להגביר את פעולות המרצחים („הפדאיין“) באזורי הנגב של ישראל, כדי לחבל בפעולות־היצירה במדינת ישראל ולהטריד את מנוחת התושבים ללא־הרף. דבר זה נתגלה לאחר כיבוש עזה על־ידי צה"ל. באחד המשרדים בעיר זו נמצאה רשימה של 300 אנשי „פדאיין“, שאומנו בשבועות האחרונים וצוידו בנשק חדיש לביצוע פעולות־הרצח. פעולות־הטרדה אלו נועדו להקדים את המערכה הצבאית המשותפת מצד כל צבאות־ערב הסדירים.

(ד) ובמשך הירחים האחרונים הוסיפו כמויות עצומות של נשק סוביטי לזרום למצרים ולשאר מדינות ערב. לשוא הארגעות שבאו לנו מלונדון ומוואשינגטון, שעדיין לא הופר המאזן הצבאי שבין ישראל למדינות ערב; לשוא הארגעות שרוסיה שולחת למצרים רק את הנשק המיושן שלה. לאור השלל הרב שנפל לידי צה"ל במערכה האחרונה נודע לנו, עד כמה לא הערכנו נכונה את הציויד ואת כמותו אצל האויב; לא העלינו אפילו על דעתנו, שאפשר היה תוך זמן קצר ביחס להורים כמויות כה אדירות של נשק משוכלל מסוגים חדשים ובלתי ידועים לנו לשכנינו הערבים.

כבר הלכה פסוקה היא: אילמלא יצא צה"ל לקדם את הרעה, כי אז תוך ירחים ספורים, ואפשר תוך שבועות מספר, היו המצרים ובעלי־בריתם הערביים בשאר המדינות, עולים על ישראל להשמדה ולהכחידה מעל פני האדמה. ועל כן צדק אותו דובר צרפתי, שתיאר את מצבה של ישראל כאדם שהרוצח עומד

להרגו וברגע האחרון, בעוד מניף הרוצח את הסכין על ראש המותקף, נחלץ הלה ושומט אותה מידו...

יושבי ישראל מורגלים זה מכבר לנחש מתי פודענויות עומדות להתרגש ולבוא עליהם. בשבועות האחרונים לא היה כל ספק בלב איש במדינת ישראל, כי הקלחת המדינית הרוחת והתוססת הגיעה למדרגת ההתפוצצות. ההרגשה הכללית שרווחה היתה, שהנה עומדים אנו לפני ניתוח. איש אינו רוצה בו, שהרי כל חולה חושש שמא יעלה על שולחן-הניתוחים ולא יצא חי מתחת לאיזמל. ואולם, פעמים יש סכנת מוות ודאי בעצם דחיית הניתוח. כשנשא ראש ממשלת ישראל את נאומו בכנסת ב-15 באוקטובר, והזהיר מפני הסכנות האורבות למדינה ואף דיבר על "חופש פעולה" במקרה של כניסת כוחות עיראקיים לירדן, ברור היה כי מלחמת-מנע בצורה זו או אחרת היא בלתי-מנעת. חוץ מן הצירים הקומוניסטים בכנסת הבינו צירי כל המפלגות, שברגע מסויים לא תהא ברירה לישראל בלתי אם לפרוץ את חומת ההסגר. השאלה שבה נחלקו היתה רק — אימתי היא שעת-הכושר.

והנה, בסוף אוקטובר הגיעו הדברים לשיאם — וההכרעה נפלה. מה היו ההסכמים לשיתוף-פעולה בין אנגליה וצרפת מצד אחד וישראל מצד שני להדברת מצרים? דבר זה לא נתפרש עד היום לא בירושלים ולא בלונדון ולא בפאריס. מטבע הדברים שהפרשה תהא לוטה בערפלי-הדיפלומטיה. אך מה שנראה היה לעין כל, שהפעם עולים האינטרסים של שתי מעצמות המערב בקנה אחד עם אלה של ישראל. התנפחותו של הרודן המצרי מן ההכרח היה שיבוא לה קץ. הסובייטים הלכו וגיישו את עמדתם במצרים ובשאר מדינות ערב והיה איפוא צורך להצר את צעדיהם בעוד מועד. ויתירה מזו: נאצר עצמו לא היה יכול למנוע את המלחמה בתוקף מסיבות שלטוני: הוא סחט מן העם המצרי את כל אמצעיו וכספיו תוך הבטחת נצחונות חדשים לבקרים. המוני הרעבים בארץ-הפרעונים ניוונו על חלומות באספמיה על גדולה ותפארת וימי "גן-עדן" לעתיד לבוא. כוננותו הצבאית של הרודן המצרי הגיעה ל"נקודת-ריויה", ובמקרים כאלו הרי יש עצה אחת: — "פשוט בגדוד"!

צה"ל עשה איפוא שירות לא רק למדינת ישראל אלא גם לשלום העולם. המערכה נצטמצמה ונאתרה באיזור מוגבל: הוא הקדים, "תרופה" ל"מכה" הגדולה שעתידה היתה להינחת בחלק זה של העולם.

מה למדנו מלקח הימים האחרונים ומן המערכה?

(א) החזית הערבית המשוחפת היא מקסם-שוא; על אף השנאה המפעפעת בלי חשך מישמעאל ליעקב עדיין אין בכך כדי ללכד את אויבינו ולעשותם אגודה אחת. הניגוד בין האינטרסים שלהם בינם לבין עצמם (כגון התחרות שבין עיראק למצרים) הוא עמוק, ואף שפעמים אין הוא ניגלה, צף ועולה אל פני השטח, חוזר הוא במסתרים ומונע קירוב-לבבות אמיתי. כשעשו צבאות ישראל שמות בחיל מצרים לא באו מדינות ערב לעזרתו של נאצר. פחד ישראל נפל עליהם ונתקיים

בהם מה שנאמר בשירת משה: — "שמעו עמים — ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת. אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען, תיפול עליהם אימתה ופחד; בגדול זרועך ידמו כאבן. עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית". צבאות ערב לא נעו ולא זעו ממקומם עד שהשלים צה"ל את משימתו. אפילו הצבא המצרי שחנה ברצועת עזה, שהיה אף הוא מצוייד בכל הנשק החדש, ואשר התכונן זה לא כבר לערוך את פלישתו לישראל — לא עשה אלא מעט להצלת כבודו. אף הוא הניח את נשקו ונכנע, או שנס מן המערכה. לא עמד בהם הרוח להילחם בישראל. שוב ושוב מחוור לעולם כולו, שאין החייל המצרי מאמין במלחמה ואינו רוצה בה; רק הסתתרו של נאצר היא שמשמשת לו כדרבן להפגנת כוח צבאי ולדבריי-רהב שאין מאחוריהם ולא כלום. שוב הוכיח "הסיבוב השני" הקצר, שהרוח ("המוראל") — היא הקובעת, וכי אין כחייל הישראלי לעיזות-רוח ולאומנות-קודש ביעוד העם — בכל איזור הים התיכון.

(ב) חזית המערב. אף בה ניבעו הפרצים. ברור היה מלכתחילה, כי עזרת אנגליה וצרפת במאמץ הישראלי להדביר את הרוזן המצרי ניתנת, לא מאהבת מרדכי כי אם משנאת המן; על כל פנים, זאת אפשר לומר על אנגליה, אם לא על צרפת, שגילתה יחסי-ידידות של אמת לישראל. ואולם המעצמה השלישית בברית מעצמות המערב — ארה"ב — הוכתה בסנוורים. עיוורון הפיוס אין לו תכלה. טבעו של הפייסן שהוא מוכן לשלם בהקזת-דם היום, ובלבד שידחה את הקץ, ובעיקר — שלא מדמו הוא משלם! זהו חשבון מסולף שאינו חשבון כלל. הנסיון לפייס את היטלר בשנים שקודם למלחמת העולם השנייה היה צריך להאיר את עיני המערב, שמוטב לשלם מחיר מועט היום כדי להציל הכל מחר. אך זכרון הדיפלומטים ודבריי-האומות קצר הוא ממש כזכרון ההדיוטות. ומכאן האכזבה שניכרת בישראל כלפי אמריקה. מדיניות ה"סטייט דפרטמנט" כבר הזיקה; היא הצילה את נאצר ממפלתו. כשהחלה המערכה בסוף אוקטובר דומה היה, שימי שלטונו של הרוזן המצרי ספורים. הוא יוכרח להתפטר, או שהמצב יביאו לידי כך, או שהעם המצרי יקום עליו להורידו. והנה, בשעת כתיבת השורות הללו, נראה, כי נאצר חוסה בצל אמריקה. הוא יוסיף להתקיים, ואף שהיה דחליל עד כה, דחליל-רהב שבימים האחרונים קיצצנו את כנפיו, עדיין ינסה הוא להתעופף... זאת ועוד אחרת: האמריקנים מצד אחד והאופוזיציה הלייבוריסטית מצד שני ריפו את ידי ממשלת אנגליה בפעולתה הנמרצת במצרים. כיון שהחל סיר אנתוני עידן ב"מצווה" היה צריך לגמרה; היה צורך לחחוץ את הכוח הצבאי של מצרים אחת ולתמיד, כדי שלא תוסיף לאיים על השלום במזרח התיכון, והנה, דומה שהמלאכה לא נשלמה. אנגליה וצרפת נאלצו, בתוקף הלחץ מבית ומחוץ, למשוך ידיהן בעצם המערכה. אי אפשר לנהל מערכה צבאית ב"כפפות משי", ואי אפשר להלך בקרב עם של מרצחים כאדם המטייל להנאתו בגן עירוני...

הרעו מכל חברי הלייבור היהודים: סידני סילברמן, יאן מיקארדו, ברנט

ג'אנר ואורבוך. הללו נהגו בכלל המקובל על יהודי-גלות מאז ומתמיד — „אפיפיורים הם יותר מן האפיפיור“! דקירת-גב כפולה ומכופלת דקרו אלה בישראל, ומי כמוהם היו צריכים להעמיד את דעת-הקהל הבריטית על האמת ועל המתרחש בגבולות ישראל בשנים האחרונות! סידני סילברמן הוא חבר מפ"ם באנגליה והיה ציר מפלגה זו בקונגרס הציוני האחרון בירושלים. יאן מיקארדו — יש לו „יתד“ במדינת ישראל: בתו ונכדיו חיים בישוב-ספר, שסכנת ה„פדאיין“ היתה מרחפת עליהם זה מכבר. ג'אנר הוא יושב-ראש ההסתדרות הציונית באנגליה, ואף הוא היה ציר לקונגרס הציוני האחרון ועמד אפוא על מצב-הדברים בישראל ממקור ראשון. דרך אנב, אשתו של ראש האופוזיציה הלייבוריסטית, הגב' גייטסקל, אף היא יהודיה, בתו של מר קרדיטור, שהיה חבר המפלגה הרביזיוניסטית בציונות, ואף היא ביקרה זה מקרוב בישראל. והנה, דווקא בימים אלה ביקשו הסוציאליסטים היהודים להפגין קבל-עם ולרעת ישראל את אמונתם, שאין לו לפרולטריון מולדת, כאמור בתורת קארל מארכס. לא רק במולדת הבריטית שלהם בגדו חברי-הפרלמנט היהודים הללו, אלא גם בכלל ישראל, הנמצא בתפוצות, ובמולדתם ההיסטורית — בישראל!

ג) האו"ם — אף שהכויב בשעת הרת-עולם זו לישראל, לא גרם לה למדינת ישראל כל אפתעה, שהרי מאז ומתמיד ידוע הארגון כנחשל בדרך עבודתו. לעולם דרכו „לאחר לרכבת“. דינו כדין „מכבי האש“ המגיעים תמיד למקום-הדליקה באיחור, ולא זו בלבד שאינם מסייעים, אלא שעוד מחמירים את המצב בהתערבות בלתי רצויה. וכי מה עשה לנו האו"ם כשעמדה מדינת ישראל על נפשה ב-1948? כלום נקף הארגון הבינלאומי הזה אפילו אצבע קטנה לעזרנו? הוא עמד רק על הצורך „לשוך“ את הסערה, ובתומו האמין, שדבר זה נעשה על-ידי דרישה להחזיר, כביכול, את „העטרה ליושנה“. כל מוסד שאינו יכול ליישב בעיות השנויות במחלוקת ואינו מסוגל לבוא לעזרת הצד המקופח, ולא עוד אלא שפעמים אין הוא מבחין בין התוקף לבין הנתקף, מערטל עצמו מכל עקרונות-מוסר ומוכיח לכל, שאין בו כל יעילות. כותב השורות הללו היה ברודוס בשעה שישראל נשאה נתנה, בחסות האו"ם ונציגה ד"ר ראלף באנטש, עם מדינות ערב על הסכמים לשביתת-נשק. באותו מעמד ברור היה, שאין הערבים מעוניינים בשביתת-נשק, וכי רק בגלל תבוסתם במערכה הצבאית נכפו עליהם החוזים הר כגיגית. תפקידו של האו"ם מני אז (1949) היה להחליף את ההסכמים הארעיים להסכמי שלום-קבע, אך נבצר הדבר מידו לעשותו. האו"ם לא עשה ולא כלום כשחזר הרודן המצרי — ואף באי-כחו בכל מקום ומקום — על הכרזתו, שמצרים נמצאת במצב מלחמה עם ישראל. הוא נתעלם בזדון מהחלטת מועצת הבטחון מן ה-1 בספטמבר 1951, שקראה למצרים להרשות את השייט הישראלי בתעלת סואץ. לפיכך, הפקיע האו"ם את זכותו לבוא עתה ולדרוש מישראל לוותר על השטחים שהיא שיתררה מידי האוייב בדמים מדומים ובקרבות עצומים. אין המאחה לרכבת רשאי לדרוש שיחזירו את הקטר לתחנה! דרישה כזאת, כשהיא בוקעת וגשמעת

מחלל אולם-הדיונים באותו בנין מפואר על גדות „האיסט ריבר“, לא זו בלבד שאין בה עוד תמימות, אלא עזול ואיי-יושר יש בה.

בתום המערכה הצבאית נכונה עתה למדינת ישראל מערכה מדינית כבירה, והרי שבעת העקרונות שניסח בן-גוריון בנאומו בכנסת ב-6 בנובמבר, ואשר ישמשו יסודות למדיניות החוץ הישראלית בימים יבואו:

„א) הסכם שביתת-הנשק עם מצרים — מת ונקבר ולא יקום לתחייה. הוא שבק חיים לכל חי לאחר שרודן מצרים התעלל בו שנים שלמות. הפה עקרו-נותיו ומגמתו, חילל החלטות מועצת הבטחון ומגילת או"ם. בהצהרתו החוזרת ונשנית כי מצב מלחמה קיים בין ישראל ובין מצרים סילף נאצר המהות והמטרה של הסכם שביתת הנשק, כי בסעיף הראשון של ההסכם נקבע כי הוא נחתם בכוונה להחזרת שלום של קבע. כל חזרה להסכם שביתת הנשק פירושה — חזרה לרצח ומארב. להסגר ולחרם נגד ישראל המכוון להריסתה הסופית.

ב) יחד עם ההסכם נפחה נשמתם של קווי שביתת הנשק בינינו ובין מצרים.
ג) אין שום סכסוך בין עם ישראל לבין העם המצרי. המלך פארוק ואחריו הרודן נאצר הטילו על עמם אסון כבד בהסיתם אותו למלחמה בישראל. המנוסה של קציני הצבא המצרי ורובות חייליו מעידה כמאה עדים שלא היה להם כל ענין וכל טעם להילחם בישראל במדבר זר.

ד) אין אנו רוצים בהחמרת האנרכיה שביחסינו עם מצרים ואנו מוכנים למשא-ומתן של שלום יציב, שיתוף-פעולה ויחסי-שכנות טובים עם מצרים, בתנאי של משא-ומתן ישיר, בלי תנאים מוקדמים, בלי כפייה מאיזה צד שהוא. אנו מקווים שכל העמים השוחרים שלום באמת יתמכו ברצוננו זה.

ה) אנו מוכנים למשא-ומתן כזה עם כל אחת משאר מדינות-ערב. אבל כל עוד הללו ישמרו על הסכמי שביתת הנשק, גם אם לא תהיינה מוכנות לשלום-קבע — תשמור ישראל אף היא מצדה על הסכמים אלה.

ו) ישראל לא תסכים בשום תנאי שכוח זר, ויהיה שמו אשר יהיה, ישוכן בתחומיה או באחד השטחים המוחזקים על ידה.

ז) ישראל לא תילחם בשום מדינה ערבית או במצרים אם לא תותקף על ידן.“

החלטת ממשלת ישראל להחזיק בחצי האי סיני נתבטלה בין-לילה בשל סכנת ההתערבות מצד בעלי בריתו של הרודן המצרי, „גואלי העולם“ האדומים של מוסקבה. מן הראוי לציין, כי שטח זה אינו זר לישראל לא רק משום מעמד הר-סיני ומסעות בני ישראל שם בצאתם ממצרים. אלא גם בדור אחרון, בימי הרצל, נערך משא-ומתן רציני להחזרת השטח הזה לבעליו — ליהודים. ב-22 באוקטובר 1902 נפגש ד"ר הרצל עם שר המושבות של אנגליה, ג'ו צ'מברלין, ובהמשך שיחתם דנו על מתן חצי האי סיני לציונים. ביומנו, למחרת היום, רושם המנהיג הציוני: — „באלעריש ובסיני הארץ היא בלתי-נושבת. את הארץ הזאת יכולה אנגליה לתת לנו. בזה תרכוש לה תוספת כח ורגש-תודתם של עשרת

מיליונים יהודים. את כל זה אמרתי לו, והדברים עשו עליו רושם, ואני הסקתי מסקנה: האם יוכל להסכים, שאנו נייסד בחצי-אי סיני מושבה יהודית? — כן! אמר, אם לורד קרומר (מושל מצרים) ימליץ על זאת! בעקבות שיחה זו החלו הצעדים הדיפלומטיים של הרצל להשגת חצי-האי סיני, ואף אמנם יצאה משלחת ציונית למקום כדי לעמוד על טיב השטחים בו, אלא שכאן נירפו הידיים; השטח היה שומם ובלאו הכי כבר גברה יד „ציוני ציון“, שעמדו על הצורך בנקודת-אחיזה ראשונה בארץ-ישראל גופא... האמת של אז נשארה יציבה וקימת גם כיום. חצי-האי סיני שומם כיום כאשר היה אז, אך עתה נשתנו המסיבות בתכלית שינוי. העם היושב בציון הוכיח את יזמתו הברוכה וכוחו ליישב ארצות נשמות. בזיעת אפיו וברצון הברזל אשר לו עתיד היה גם מדברי סיני ליהפך לגן פורח, לוא ניתנה רשות לישראל לכך.

„הסיבוב השני“ הביא עמו בעיות רבות. ברצועת עזה נוספה לישראל אוכלוסיה ערבית בת 200 אלף נפש, מהם כ-60 אחוזים פליטים, החיים מקיצבות „האום“. המיעוט הערבי בישראל גדל איפוא במידה ניכרת, אלא שכיום הזה עדיין לא ניתן לדבר על פתרון בעיותיהם שלהם; רק כשיוקם שלום-קבע בין מדינת ישראל לכל מדינות ערב יובטחו גם זכויותי המלאות של המיעוט הערבי. בתום „הסיבוב השני“ לא נפתרו עדיין בעיות הגבולות שבין ישראל לשאר מדינות ערב, בעיקר — גבולותיה עם ירדן. הסימפוניה היא איפוא בלתי גמורה. ירדן עדיין משמשת כקוץ בגופה של ישראל. אין מי שחולק על כך, שהגבולות כפי שהם היום אינם גבולות טבעיים ואין בהם כדי להחזיק מעמד לאורך ימים. כוחות ירדן, ועליהם כנראה כבר נוספו כוחות עיראק, סוריה וערב הסעודית, עומדים בלב המדינה הישראלית, במרחק של כמה קילומטרים בלבד מפתח-תקוה ומנתניה. ולא עוד, אלא שלא יתכן לדבר על מדינת ישראל בלי ירושלים ובית-לחם וחברון. אלה הם דברים שעדיין טעונים הסדר סופי. ואולם נראה, כי „הסיבוב השני“ דחה את המלחמה לזמן מה. מצרים היתה ראש וראשונה בלגיון שונאי ישראל שהיפנו את חרבם אלינו. עתה, לאחר שלמדה את לקח נצחונות צה"ל, נקווה שלא במהרה תרים ראש שנית. היא תצטרך לרפא את פצעיה קודם, אפילו אם יבואו אליה לזור ולחבוש את פצעיה שליחי-צדק בנוסח דיפלומטים אמריקנים וראשי-האום. התפקיד שתמלא כאן רוסיה אי-אפשר לשער כיום. ימים יגידו אם עליידי המערכה מנענו את „הסיבוב השלישי“.

ימים גדולים בישראל

(תמונות-הווי ממדינת-ישראל)

מאת מרדכי עובדיהו

כל המשפחה למערכה

ה"סבתא היפהפיה" — זה כינויה של העובדת במשק המוסד המרכזי, אשה מעולי מארוקו, אשר למראה פניה הוורודים הפורחים כשושן, איש לא יאמין, כי אכן סבתא היא לנכדים שלושה.

— מה יש, שאנחנו מחכים שלעריבים רק יהיו ילדים הרבה — אומרת היא בעברית המרוסקת שלה — אנחנו זה לא כמו ה"שיכנוזים"... אני בת ארבע-עשרה כבר התחתנתי ועוד מעט יהיה לי נכד חדש...

בהינטש עתה מערכת-הגבורה בסיני, והיא תלושה מידיעות העתון ו"קול ישראל", היא שואלת פעם בפעם אצל אחד החברים מה נשמע ב"מלחמה שלנו", ומוסיפה לאמור:

— פה אני לא מפחדת כלום אפילו שהבעל שלי והבן שלי במלחמה. הבעל שלי היה חייל גם במארוקו, אבל שם החיילים לא שלנו. אם פה הורגים אחד שלנו, אנחנו הורגים אלף שלהם, לא כמו שהיטלר שרף באש מיליונים מאצלנו, ואף אחד לא הרגו מאצלו... אין דבר — עכשיו אני הולכת להתרשם את עצמי ב"מגן דוד אדום" ואעבוד אפילו עד אחת ועד שתים בלילה. גם הילדות שלי כבר גדולות, אחת בת ארבע-עשרה, כמו בזמן שאני התחתנתי והשנייה כבר גם בת שלוש-עשרה. בלילה אנחנו הולכות ביחד הביתה...

— מה יש — אם הבעל והבן כל הלילה במלחמה, אנחנו לא יכולות לישון במיטה כמו כלום... זאת ארץ שלנו, וכל המשפחה צריכה לעזור ביחד למלחמה — עד שנהיה גבורים וחזקים, ואז כל העריבים יעשו אתנו שלום...

מפי עוללים

האזעקות, התאפלה וביחוד הירידה למקלט בלילות, בראשית המערכה על אי-סיני, כל אלה העלו בלב הילדים והנערים שטרם הגיעו ל"בר-מצוה" זכרונות עמומים מימי מלחמת-השחרור.

אז עדין טיטקות היו בזרועות אבא-אמא, עתה הם מקבלים את המאורעות באומץ ובמין בגרות-פתאום, היונקת ממקור תורה שקנו בבית-ספרם. — אין דבר — אומר ערן בן העשר — אז קיבל פרעה עשר מכות עד שנכנע, היום יספיקו רק חמש, אבל חמש-חמש... ובבית, למשמע הודעת שרת-החוץ ב"קול-ישראל" על חמש שאלותיה לאו"ם, אומר הנער:

— ההבדל בין נס יציאת מצרים או זבין כניסתנו למצרים עתה, הוא רק בקושיה אחת. אחרי יציאת-מצרים שאלנו „ארבע-קושיות“, היום חמש...

כל ישראל יש להם חלק

בהתרגשות כבושה מספר לחבריו-בעבודה הבחור מעולי עיראק על הודאה במפלת מצרים, שקלט גם משידורי-הרהב של תחנות-ערב. למשמע המהלומות שהנחית צבא ישראל לאויבים הזוממים להשמידנו, יעלה זכרונות העינויים שעונו שארי-בשרו, עסקנים ציונים ותיקים במצרים ובעיראק. עתה קימץ אגרופו — „אילו ניתן גם לו לעשות משהו“... אכן, מפאת בריאותו הלקויה, לא ניתן לו להשתתף במערכות ההסתערות של צה"ל.

בוקר אחד אורו עיניו למקרא העתון: שלטונות-הבטחון מבקשים מאת אזרחי ישראל, יודעי-ערבית, כי יתנדבו לעבודות תרגום דחופות, לצרכי השעה. מתרונן חש הבחור להתייצב, ולחברים אמר:

— סוף סוף גם אני נקרא למערכה — הלואי ויקראו אותי בקרוב לשמש תורגמן לצרכי השלום, שיבקשו מאתנו כל מדינות ערב...

„טרמפיסטית" בהאפלה

בשעות ההאפלה כשמערכת סיני היתה בעצם תקפה, הודנבו בקרית תל-אביב הדמומה והמאופלת תורים ארוכים ליד תחנות-האוטובוסים. ללא שמץ רטינה המתינו האנשים בסבלנות והבנה. המעטים שזכו לאחר צפיה ארוכה להיכנס לאוטובוס הגדוש, פינו כניסה קדימה לזקן ואשה. בפנים האוטובוס קיבלו עליהם באהבה את סבל הדחק, מתוך הרגשה של שותפות במערכה הגורלית הנטושה „אי-שם“.

התור בחוץ הולך ומתארך ואין אוטובוס מגיע. מכוניות ב"תפקיד" העוברות דחופות נעצרות באקראי ורק בודדים זוכים ל„טרמפ“.

הנה צעירה, גמישה למראה, עוצרת מכונית במרוצתה. הנוהג בה, קשיש מגוייס, פולט ברוגזה:

— גבירתי הצעירה, למה תעכבי אותי, ובכלל — מקומך בחזית... — אדוני, אני מודה לך בעד המחמאות... אבל לי כבר בן ובת בחזית, ואני ממהרת עכשיו לדואר הצבאי...

— את, תסלחי לי מאד — התנצל האיש — תיכנסי בבקשה — ופתח לרווחה את דלת המכונית.

אף זה מפלאי צה"ל

סקפטיקן ופסימיסטן לתיאבון — אולי גם בשל „אולקוס“ כרוני שרכש לו בשנות עבודה חלוצית בארץ — הרי כל נגע ופגע בחיינו הציבוריים ואפילו מיקרוסקופי, מוגדל אצלו לממדי-ענק, ואף לרגע לא יסיר מעיניו את המשקפים השחורים, ואפילו כשהוא במצב-רוח מרומם כביכול:

— הרי איש לא שומע אותנו — יאמר לחבר-בעבודה ב„לחש“ מחריש-אזנים, כשמסביב ה„חברה“ זוקפים אזניהם — אפשר לומר כי באופן יחסי המצב כיום טוב, שהרי מחר יהיה הרבה יותר גרוע... והוא צוחק לו להנאתו הפסי-מיסטית.

והנה באה המערכה הגדולה — ואיזה שינוי חל באיש, כאילו קם לחיים חדשים.

הוא אץ ראשון לקנות כל הוצאה חדשה של עתוני-הערב. בידו מפת-הארץ הוא מפרש בהתלהבות כל כיבוש מכיבושי צה"ל, מסביר היכן בדיוק אנו עומדים ברגע זה, כי צבאנו אינו קופא ב"ה על שמריו. עודנו מדברים — וכבר התקדם מילי-מילין...

השומעים ממש לא יאמינו למשמע אזניהם מפי הפסימיסט המושבע, ואחד ותיק ילחש:

— הנה אף זה אחד מהפלאים שחולל צה"ל שלנו, כי יהפוך פסימיסט שכזה את עורו...

אם הלוחמים

בת דור חמישי לילידי הארץ, קשורה היא בכל נימי לבה למולדתה. שבה גידלה שני בניה לתפארה.

אביהם נפל שדוד מידי מרצחים ערבים בפרוס מלחמת-השחרור, ועל קברו נשבעה לגדל את הבנים נאמנים לעם ולארץ. במיטב שנותיה וחינה הנשי נשארה יושבת באלמונותה, וכל כוחה מסרה לפרנסת הבית ולחינוך הנערים. זכתה ובגרו לתורה ולעבודה, וכבר שניהם משרתים בצבא ישראל.

והנה ניטשה המערכה הגורלית נגד הקמים לכלותנו. בגאווה ובחרדה היא קוראת בעתון על מערכות הגבורה, צמודה עד חצות-ליל לבשורת הרדיו.

בחדר השרוי בחום מחמת ההאפלה, תידוד שנתה ותהרהר: „לפחות שלא יהיה קר בלילות לילדים, שם במדבר...“

באחד הערבים בקעה מן המקלט הקריאה לנשים פטורות מגיוס, כי תתנדבנה לשרות בתי-חולים.

מבעוד בוקר התכוננה ועם הראשונות התיצבה כלשכת-הבריאות, כשאחריה תור ארוך של נערות רכות ואף סבתות.

— מה תוכלי לעשות בבית-החולים? — שאל אותה איש-השרות.

— הכול — ענתה האשה, שתורת „עזרה ראשונה“ זכורה לה היטב מתקופת „ההגנה“.

בלב רוגע, כי לא עוד רחוקה היא מן הבנים במערכה, צעדה אם הלוחמים בחוצות העיר, העומדת הכן על משמרתה.

בְּתִלְמֵי יוֹם-נִיר

מאת יצחק פינקל

לבני יהודה, באהבת נפש

אֵין זֹאת, כִּי בְּהִתְלַהוּטָהּ

שָׁמַשׁ כָּאלוֹ הִתְפּוֹצְצָהּ,

נִתְהִי לְאַבְקַת אֵשׁ לוֹחֶשֶׁה

בְּתִלְמֵי יוֹם-נִיר זְרוּעָה.

בְּיָם זֶה֩ רֹחֵץ הַיָּם,

מְנַדְנֵד עַל דְּבָשׁוֹת גִּזְיֵי

דְּמִיּוֹת נֹחֶשֶׁת — בְּנִי-אָדָם —

וְשַׁחַף מְדִיג בְּמִי זֶה֩ב.

עַל רְאֵי רוֹתַח, מְרַשֵּׁף אֵשׁ

צִי־סִירוֹת־מִפְרֶשׁ גּוֹלֵשׁ ;

דִּיג מְעֵשֶׂן מְקַטְרֵתוֹ

וְרוֹקֵם חֵלוֹם מְכַמְרֵתוֹ.

בְּסִפְל־כְּפִי אֲדֹלָה בְּגִלְהָ

אַבְקַת שָׁמֶשׁ הַזְרוּעָה ;

אֶטְמוֹן בְּחֻבִּי כָּל זְהָרוֹר,

חֲשׂוֹף לְיוֹם עֵנִי, יוֹם אֶפְרוֹר.

שְׁלֵהי מַיִן, תִּשְׁטִי.

הסופר, המורא והמבקר

(שיחה עם המשורר זלמן שניאור)

מאת יוסף נדבה

סרתי לביתו של המשורר זלמן שניאור, "הארי שבחבורה" — בממלכת הספרות במדינת ישראל, טרם יצא לביקור קצר לאמריקה. ברמת-גן איווה לו את מקום-מושבו, ואף על פי, שפרז'ב' קלזנר מכנה אותו בשם "משורר-הכרך", מצאה נשמתו המסוערת דוקא כאן, במקום שאנן, פורקן מנדודים איך-קין. ואכן, מה ארוכה דרך-הטלטולים מעיירתו שקלוב על פני בירות העולם: ברלין, וינה, פאריז, לונדון וניו-יורק — ועד רמת-גן, שהיא ספק עיר ספק כפר ושגגים רבים עוטרם

אותה סביב ושכל ימות השנה שרוייה היא בשלווה וחוסה בצל-אילנות ומרחבת דעתו של אדם באווירה הצח.

באתי אצלו כדי לשמוע מפיו איך הוא משקיף על דרך התפתחותה של הספרות העברית. ומי כמוהו מוסמך ורשאי להוציא את משפטה! שהרי כלי-כולו הוא גשר-חי בין העבר, שרישמו עדיין רוטט וניכר, ובין ההווה, המתגבש והולך, — חוליית-קשר בשרשרת-היצירה למן מנדלי וביאליק ושאר מתווי-הדרך בראשית דור התחיה ועד ימיי-קוממיות אלו של ישראל בארצו. וצעיר הוא שניאור כאשר היה תמיד ומלא עוז-יצירה ותוסס-חיוניות, כמדינת-ישראל עצמה, המחודשת עתה את נעוריה.

תקופת-דמדומים היא כיום לספרות העברית. תקופה אחת באה לקיצה, אך תקופה חדשה טרם זרחה באופק. הישן והחדש משמשים בערבוביה. רבים הגיזושים ורבים ההולכים בדרך-לא-דרך וסופם שהם מגיעים למבוי סתום. תהום נכרית בין העבר וההווה ויש המבקשים למחות את זכרה של הגלות ושל העיירה היהודית ולהתחיל, כביכול, מבראשית. אף שניאור שולל את הגלות, או, אם לדייק, את הכיעור והעקמימות שאפיינו את הגלות במרוצת הדורות. אך

יודע הוא גם לגלות בה את החיוב ולהתחקות על הכוחות והגורמים שאיפשרו את קיום העם מאז חורבנו ועד עצם היום הזה. הרי אותה עיירה יהודית באירופה המזרחית הונצחה ב"פאנדרני הגיבור" וביתר יצירותיו של שניאור. הרומאן "פאנדרני הגיבור" הומחז זה מקרוב על-ידי המחבר ו"הבימה" העלתה את המחזה על הקרשים. פאנדרני, הוא "שמשון" של העיירה היהודית, קיים מפגש-היסטורי בארץ-אבות עם צאצאי שמשון השופט, שהיכה את הפלישתים והציל את עמו מידי הערלים.

וכלום אחיזה כל-שהיא יש להם ל"כנענים" החדשים וה"צעירים" המסור-פקים שכלי-עצמם יוצאי-דופן הם מבחינת תולדות עם ישראל, ואשר כל "חידושיהם" אינם חידושים ואפילו לכלל מהפכת-נפל לא הגיעו, וכל דבריהם אינם אלא סיסמאות מנסרות בחלל הריק ללא בסיס וללא אחיזה במציאות. כל מחוללי "המהפכות" החדשות נתקלים ומתנפצים אל היסוד האיתן של ה"אני מאמין" השניאורי: — "יהודי אני... יהודי, גין בריונים וקנאים". וכל שמבקש לעמוד על סוד נס מדינת ישראל — ילך אל מקורות-העזו שממנו שאבו יהודי העיירה במשך מאות בשנים.

לבטי-ייצירה בספרות העברית החדשה קשים והם באים ברוב דברים ובעמקות מדומה ובסכך-ערפל. וכאשר מגדיר לפני זלמן שניאור את גדולתו של סופר מצביע הוא קודם כל על הפשטות. כל תפקידו של הסופר הוא לחשוף את המציאות בפשטותה, למשוך קווים ולכונן סדר מן התהוה ובהוה, לבטל את ה"כאוס" ולא ליצור אותו. כי מה בעצם עושה הסופר? טובל הוא את עטו בדיו, שהיא כל-כולה נוזל חסר-צורה, וביד-האמן שבו הוא מעצב דמויות, צד צורות ומשרטט קווים בהירים ומותחמים. ומה סוד גדולה מצאו הבריות, למשל ביצירותיהם של מיכל אנג'ילו ורודין? הוזה אומר, שהללו הפליאו בעיצוב דמויות ברורות. מתוך מקשה אבן היולי פיסלו פרצופים, שכל המסתכל בהם רואה בהם עולם ומלואו.

והנה, בספרות העברית החדשה עדים אנו לתהליך הפוך. במקום סדר יוצרים, תהוה ובוהו". במקום פשטות ובהירות — ערפל ותסבוכת.

— רוצה אתה דוגמא לכך — סח לי שניאור, ומיד הוא נוטל אחד מגליונות "על המשמר" וקורא באזני הצהרה שהושמעה במועדון "צוותא", הוא "מרכז לתרבות מתקדמת" בתל-אביב, בקשר להכרות פרס על אברהם שלונסקי —

"אף היא כפתח-עיניים למשמרות משוררים וסופרים — כפתיחות לקולות הימים, בניגודיות החיונית, כרדיפה אחר סוד הצמצום — למען הרמוניה אנושית שהיא טעם השירה בסערות שהיא מלאת קצפן ומשקלן הסגולי, למען מלאת החזיונות בתואמות בית-השיר". ריבוס של מלים בשביל תולכי-בטל ולא קורטוב של רעיון.

למה אין הסופר העברי חוזר אל התנ"ך? — לא בסגנונו הדברים אמורים, אלא במהות יצירתו, בפשטותו ובקיצורו, שהם במידה רבה סוד יופיו וחינו ועוזו! זכורני, כי בנשפי-מקראות שערך השחקן האנגלי המהולל, צ'ארלס לוטון, קרא גם את פרק ג' בדניאל. הערת-הקדמה אחת השמיע לפני שהחל בקריאה: — צאו וראו כמה גדולה יצירה עתיקה זו? ימים על ימים ישבתי וביקשתי לכתוב לפי דרכי שלי את הפרק הקצר הזה של דניאל; הפכתי בכתיבה והפכתי בה; רשמתי עמודים על עמודים — מגילה ארוכה — וסופי שחזרתי אל התנ"ך, שבקיצורו המהוקצע ובבהירותו ובפשטותו אין דומה לו בכל ספרויות העולם.

ובדומה לכך סיפר לי זלמן שניאור גם על דברי-טעם ששמע פעם מפני שלום אש, לפני שיצא לרעות בשדות הנצרות; אמר לו שלום אש, שפעמים רבות ניסה לכתוב משהו פשוט כדוגמת "מגילת רות", וכל כמה שמנסה הוא לעשות כן מעלה הוא חרס בכפו...

ובפשטותו של התנ"ך תמצא גם את סוד השפעתו העצומה על כל לשונות תבל וספרות העולם. יסוד מלכד ומאחד הוא בפשטותו ובחדירתו לכל בית.

התנ"ך חייב לשמש מקור-השראה לכל סופר בישראל, מעיר באזני שניאור. לפנים נהג טולסטוי לומר, שלפני גשתו אל שולחן-העבודה לכתוב את יצירתו הוא מעיין שוב בפושקין, דברי המשורר משמשים לו מעין מורה-דרך, בחינת קולן (קמרטון בלע"ז) המעירה את צלילי-היצירה בלבו. כן גם שניאור, שקדם שהוא ניגש ליצירתו, מבקש הוא, כביכול, השראת-קדומים בספר-הספרים אשר לנו. רוצה הוא בעוז פיוט (פתוס בלע"ז), הרי הוא פונה לישעיה, בפילוסופיה — לקהלת, להווי האידיליה — למגילת רות, לפרכוסיה-האבה, הרי הוא משנן וחוזר ומשנן את "שיר השירים". וכשמשתוחח עליו נפשו והריהו שרוי באווירת ליריקה — פונה הוא לציקון-לחש ולתפילה הזכה שבפרקי תהילים. וכלום פרוזה מופלאה יש בעולם, בפשטות הסיפורית ובעלילה שלה כפרשת "וישב" וכיוצא באלו?

כל שעני ברוח ובכוח-יצירה — מבקש הוא להתכסות באיצטלת המליצה והעמקות המלאכותית ובגבב-דברים. סח לי שניאור: — בפאריו נפגשתי פעם אחת בבארון רוטשילד וברעיתו. ומה משך בעיקר את לבי? — פשטותם והליכתם בצנעה. מעולם לא התרברבו בעושרם המופלג. היהודי העני — דרכו ללבוש את בגדי התג שלו אפילו בימי חול, לענוג את עדיני ותכשיטיו — ואם תרצה — אפילו את פמוטות-הכסף שלו הוא תולה על צווארו. מה שאין כן ה"עשיר" באמת. אותה בארונית רוטשילד היתה לבושה שמלה פשוטה ורק קמיע עתיק היה תלוי לה על צווארה. ועם זאת — אמרה הדר כולה, הוא הדיון עם הבארון רוטשילד, שלבש חליפה אפורה פשוטה, ללא הצטעצעות-יתר, ואף על

פי כן, היה אומר הדר כולו. סוד העשירות האמיתית — ברוח ובמוסר — הריהי הפשטות והצניעות המופלאות.

אותו משל הקולן לטולסטוי הזכירני את מקור ההשראה וטיבה. לרגע קט ביקשתי להציץ ל"בית היוצר" של המשורר והסופר שניאור: כלום ממתין הוא להשראה שתבוא להקיצו, לאחוזו בציצית-ראשו ולצוות עליו: שב וכתוב!

למשמע השאלה הצטחק המשורר. כל השראה דינה כדין תענוגות-בשרים, שאינה אלא הווי-בן-חלוף, תופעת-רגע. יסוד ההשראה בהכנה נפשית ממושכת, והעיקר — גידול היצור-הנולד וטיפוחו לעתיד לבוא. את תקציר "פאנדרי הגיבור" כתב זלמן שניאור במשך יום ומחציתו, ואילו כל היצירה כולה — חמשה כרכים גדושים — במשך שנתיים. ניגש הוא אל שולחן העבודה כפועל שכיר-יום; יושב הוא על מדוכת היצירה ושוקד על כל שורה ושורה שבה כדי שלא תצא פגומה ותהא מתוקנת כהלכה. ההשראה — אם היא מצויה, הריהי חופפת על היוצר כל עוד הוא עושה בקודש; נסוכה היא בעורקי דמו ומלוות אותו בכל חייו.

מה טיבו של הקורא העברי ואיך צריך הסופר לכוון אליו את דבריו?
מתריע הוא זלמן שניאור על האקטואליות שבספרות זמננו. וכאן שורש הרע. אין דין ספרות כדין ראפורטאז'ה. מצפה הקורא מאת הסופר שיעלהו מהווי השיגרה האוכל אותו בכל פה. רוצה הוא להינפש מן המציאות החדגונית הממיתה ולהתלוות אל המחבר בטיוליו אל עולם היופי ואל הפיוט ואל עולם-החלומות. ומבחן הציב לו שניאור לעצמו: מה רוצה הפועל האינטלקטואלי, זה הפועל הטורח כל היום להשתכר כדי פרנסתו והחורר עייף ויגע לביתו בשעה 5 אחר-הצהרים? כלום רוצה הוא שוב לדוש באותם הנושאים שהיו לו לזרא במשך כל שעות היום? כלום רוצה הנגר להסיח בעיניו קורות-עץ ורהיטי-נוי, והנחתום — כלום מתעניין הוא בככר הלחם הנאפית? יש לבדר את דעתו, לשעשעו — אם הרצו — שכן גם זה תפקיד הספרות. ומהו האות, כי אמנם הצליח הסופר למצוא נתיבות ללבו של פועל זה? — אם שוכב הלה לנוח על דרגשו וכל עוד מכינה אשתו את תבשילו שוקע הוא בספר עד שעליה לבוא ולהטרידו ולהקימו אל השולחן.

ומכאן מסיק זלמן שניאור, שכל ההיטפלות לנושאי-היום, כגון הווי הקיבוץ בישראל, פרשת כיבוש צה"ל וכיוצא באלו — בחינת ענינים לראפורט-טאז'ה הם. עדיין לא נוצר דיסטאנץ ראוי לשמו, שיוכל הסופר לתת את דעתו עליהם. הרומאנים הגדולים עליהם עוד יכתבו כאשר תהא השעה צריכה לכך. ובינתים הרי יש לספרות העברית אוצרות-עבר ועתיד נפלאים לדלות מהם נושאים למכביר.

ואל יבוא הסופר ויטען באזני הכל, שאין הוא כותב בשביל הקורא של

היום, אלא בשביל הקורא לעתיד לבוא. כל עצמו חייב הסופר לכתוב בשביל "העולם הזה" ולא בשביל "העולם הבא". טענה נלווהה זו מזכירה לו לזלמן שניאור אותו צעיר מוג'לב ומוכה, שתחת אשר ישיב מכה אחת אפיים למתקיפו, נרתע לאחוריו וטוען לעומתו: — המתן. עוד נודמן לקרן־זווית ואראה לך את נחת זרועי. כל זה אינו אלא שטות. חייב אדם להראות את כחו עכשיו ולמצות את כל נפשו. אל תאמינו לכל מי שיבוא ויטען באזניכם, שעדיין הוא לא "נתגלה" וכי בעוד חמש מאות שנה יגמרו עליו את ההלל...

בעיית הסגנון העברי עדיין לא מצאה את פתרונה במדינת ישראל כיום. אותה פשטות, שעליה דיבר זלמן שניאור אמורה גם לגבי הסגנון, אף ששניאור עצמו — סגנונו עשירה ועתיר־ניבים, מלוטש וססגוני וכלי־ביטוי מופלא הוא לו להבעת רחש לבו ורגשותיו הדקים כמשורר וכמספר.

ואולם השאלה בעינה עומדת? — מה, למשל, תהא דמות הסגנון העברי בעוד מאה שנה? יש הטוענים נגד לשון המשנה והמדרש, אך לא תמיד יש בכך מן ההצדקה. אנו כולנו בעיקר לימודי־התנ"ך אנו, מה, למשל, היתה עשויה להיות דרך התבטאותו של הנער הישראלי אילו במקום להתחיל בלימוד התנ"ך בבית הספר העממי היו מתחילים במדרשים דוקא? והרי לשון המדרש — דוקא היא היא לשון הדיבור, כלשון המשנה אף היא. מדוע טוענים הטוענים כנגד "הצטעצעות" בלשון מאוחרת ואילו השימוש במליצות איוב וישעיה נראה להם?

שניאור עצמו טוען למיזוג הסגנונות. הלשון נתרחבה והלכה בהדרגה: התנ"ך, המשנה, התלמוד והמדרש, הרמב"ם, הספרות הרבנית, ושירת ימי הביניים — ועד התקופה החדשה. אילו באנו לנצל את כל האוצרות העומדים לרשותנו לא היינו מספיקין. הלשון נתרחבה קשות־קשות; יש לזקק את מיטב הסגנון מתוך מאה אלף המלים העומדות לרשותנו. וכי בכלם משתמשים אנו, או מחוייבים להשתמש? וכאן נעזר שניאור בהסבר ריאקציה כימית. דרכה של היצירה לרכז את החמרים העכורים וליצור מהם גבישי־בדולח זעירים ונוצצים. יש לנצל כל המובחר, תמצית האיכות, ובעת ובעונה אחת להשמיט מהם את כל הסיגים ואת כל הפסול. סגנונו של י. ד. ברקוביץ נראה לו למשורר. יש בו הרבה פשטות והרבה עושר־ביטוי. סופה שהלשון העברית תסגל לה את מבחר כלי־ביטויה. ולבסוף, המבקר העברי, יש רבים המפקפקים בכלל באפשרות קיומו של מבקר עצמאי במדינת ישראל, שהרי ארץ קטנה היא וכלום יכול אדם להלך בין סופרים ומשוררים ולקשור עמהם קשרי־ידידות ויחסי יום־יום ואחרי כן לשפוט על דרך יצירתם בלי משוא פנים?

לעומת זאת סבור זלמן שניאור, שמבקר מסוג ידוע הריהו גלגולו של "המלמד" של העיירה באירופה. אדם אכול־אכזבות הוא ומשום כך מלא מרירות.

כי כן מי היה "המלמד" בעיירה? — אדם שלא הגיע לרבנות משום שנכשל ב"בחינות" של סמיכה. בלית ברירה, ומחמת צורך פרנסה, פנה למלמדות. והריהו עומד ומוציא את כל כעסו וזעמו על תבל ועל יושביה בתלמידיו. קונה הוא לו "רצועה" בחמש פרוטות והריהו מרביץ על ימין ועל שמאל. הוא "מראה להם" לצעירים מי הוא ומה כוחו.

ומה "המלמד" כך אף המבקר כך. בנעוריו מן הסתם ביקש להיות סופר, או אף משורר, שכלום יש לך אדם בעולם שלא התחיל בחיבור שירים? משלא הצליח ונתאכזב פנה לביקורת, והרי הוא מכלה חמתו בסופרים. המבקרים אינם מבינים מה חשיבותם ומה יעודם. לא מוכיחים בשער הם, כי אם מדריכים לקורא ומליצי-יושר לספר טוב. מבקרים כדוגמת גיאורג בראנדס יש להקים, שמטרתם אינה לרדת לחיי המשורר והסופר, כי אם לשמש מורה-דרך נאמן לקורא, שאינו יודע לבור דרכו ב"מבול" הספרים המציף לאחרונה את העולם. אם יעשו המחבר והמבקר יד אחת להעלות את הספרות העברית על "דרך המלך", הרי יעוד גדול לפניהם. כל סופר ומשורר אינם סתם ממלמלי-דברים וחרזנים לנוי. תפקיד גדול יש להם: המה נושאי מוסר-הדור והם בעלי מצפוננו. במה דברים אמורים? — בכל מדינה, לא כל-שכן במדינת ישראל, שעדיין היא מגבשת לעצמה ראשית מסורת ויוצרת לעצמה ערכים חדשים בהווי עצמאי. שעת כושר היסטורית ניתנה להם לסופרי ישראל בדור זה. יש להתפלל שהם לא יכויבו את יעודם, כי המה מניחים את היסודות שעליהם עומד לקום ביום מן הימים בניין-החיים המפואר של עם ישראל במולדת אבות.

כְּבוֹשֵׁי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי*

מאת ד"ר זאב וילנאי

לאורך הגבול בין ישראל ומצרים היו שלש נקודות אסטרטגיות חשובות.
(א) רצועת עזה על חוף ים־התיכון.

(ב) ניצנה בגבול הנגב הדרומי.

(ג) אילת על חוף ים־סוף (הים האדום).

(א) רצועת עזה נשארה בידי המצרים מומן פלישתם בארץ במלחמת השחרור 1948. מלבד תושביה הקבועים, שמספרם היה כששים אלף, התרכזו בה המוני פליטים כמאתים אלף נפש. לאורך גבול הרצועה בשטח ישראל נוסדו ישובים עברים להבטחת הגבול הזה שבוצר היטב על ידי חילות המצרים. תושבי הישובים העברים עמדו בגבורה רבה ביום ובלילה אל מול התנגשויות האויב. ביחוד גדלה הסכנה עם הקמת גדודי הפדאין (המתאבדים) — מתנדבים ערבים ברובם מבני הפליטים שאומנו על ידי הצבא המצרי.

ברצועת עזה הוקמו בסיסים מבוצרים להם ומתוכם פעלו נגד ישראל, וחדרו גם אל לבה. רצועת עזה נקראה על שם העיר עזה השוכנת בה — עיר היסטורית מפורסמת, שהתפרסמה בעיקר במלחמות הארץ, מהקדומות ביותר. גם שמה מלשון עז — חזק — מעיד על מצבה האסטרטגי. היא מילאה תפקיד חשוב בתקופת התנ"ך וגם בתקופת הרומאים, הערבים, הצלבנים, הטורקים וכו'. עזה התפרסמה גם במלחמת העולם הראשונה, כשהצבא הבריטי נכשל פעמיים בניסיון לכבושה. כעשרת אלפים חיילים בריטים נפלו בניסיונות הללו.

מלבד עזה נמצאים ברצועתה עירות וכפרים אחרים: חאן־יוניס, שקנתה לה שם כאכסניה (בערבית חאן) על דרך השיירות ממצרים לסוריה והיא נבנתה במאה הארבע עשרה על ידי יוניס, פקיד גבוה בשלטון המוסלמי באותם הימים. כן קיים ברצועה זו כפר בשם הערבי דיר אלבלח (מנזר התמרים) בקרבתו היתה קיימת עד פלישת המצרים הנקודה העברית כפר־דרום, שעמדה בגבורה רבה בראשית מלחמת השחרור. זאת היתה הנקודה העברית היחידה שנשארה בידי המצרים אחרי כשלוזם הגדול על אדמת ישראל בשנת 1948.

בקצה הדרומי ביותר של רצועת עזה שוכן הכפר הערבי רפיח, שהתפרסם מפאת ערכו האסטרטגי במלחמות הארץ, והוא שוכן על פרשת דרכים חשובה.

(ב) ניצנה, בשמה הערבי אלעוגיה, התפרסמה במלחמת העולם הראשונה כבסיס לצבא הטורקי־גרמני שהתכוון לתפוס מכאן את תעלת סואץ מידי הבריטים. בימי שלטונם של האנגלים בארץ היה בניצנה משמר גבולות שפקח על התנועה בין ארץ ישראל ומצרים. עם פלישת המצרים אל הארץ, במלחמת השחרור, היתה ניצנה בסיס מצרי ממדרגה ראשונה. חיילי ישראל כבשו את ניצנה ובוזו גרמו למפלתו הסופית של הצבא המצרי.

אחרי שביתת הנשק היתה ניצנה וסביבתה הקרובה לאזור מפורז בפיקוח האו"ם. בגבולה נוסדו שני ישובים חלוציים: קציעות ושלח. תפקיד מיסדיה היה לא רק להחיות את השממה סביב, אלא גם להבטיח את הגבול הקרוב.

ניצנה שוכנת על הכביש העיקרי בין ארץ ישראל ומצרים, כביש שראשיתו במלחמת העולם הראשונה וזשוכלל הרבה במלחמת העולם השנייה על ידי הבריטים. מכביש זה מסתעף

בקשת בניצוח

אני אלון מרזב סטודנט - בוגר
 המכללה האוניברסיטאית כולל ארצות עזה
 נמצא מנסה לסיים את לימודי התואר שלי
 ונשקף הכישרון שלי כמורה צדק אצל
 אלה לראש המוסד שיקבל לי כניסה ללימודי
 ומי שיש לי השלשון האוניברסיטאית
 בצדק והוא המורה שלי.

במסגרת העבודה שלי, תחומי:

ע"מ 1420 1156 2

החלקים

אלון מרזב סטודנט - בוגר	אלון מרזב סטודנט - בוגר
הוא האוניברסיטאי	הוא האוניברסיטאי
ארצות עזה	ארצות עזה
הוא מנסה לסיים את לימודי התואר שלו	הוא מנסה לסיים את לימודי התואר שלו
לואי	לואי

נוסח בקשת הכניעה של מושל רצועת עזה לצבא ההגנה לישראל

בניצוח כביש אחר אל רצועת עזה ואל העיר הערבית אל עריש, ששימשה בית מדבר סיני בשלטון המצרי.

בניצוח מסתעפת גם דרך המובילה אל אילת ואל עקבה, תחת השלטון הירדני.

ג) אילת השוכנת על חוף ים סוף היתה הנקודה הדרומית ביותר בישראל. ערכה האסטרטגי רב מאוד, כי היא מהווה טריז מפריד בין מצרים ובין ארצות ערב: ירדן, סוריה, עירק וערב הסעודית.

לאילת יש עתיד גדול בכלכלה הישראלית כגמל אל המזרח הרחוק, כמו שהיתה בימי שלמה המלך - תור הזהב בתולדות ישראל בתקופת המקרא. אילת החדשה לא יכלה למלא את תפקידה הימי, כי המצרים השתלטו על האיים הנמצאים בכניסה אל מפרצה, בעיקר התבצרו על האי טיראן ושכנתו סנפיר.

אחרי שסבלה ישראל הרבה קרבנות לאורך גבול מצרים בישובים ולאורך הכבישים החליטה לבער את קיני הרוצחים של הפדאין אשר מצאו לעצמם בהם מקלט, אחרי פעולותיהם הרצחניות על אדמת ישראל.

למטרה זאת רוכזו גדודים מצה"ל באיזורה של אילת והתחילו לתדור אל תחומי מדבר סיני תחת השלטון המצרי. הפעולה התחילה באזור הררי כולו גוור ומבותר בגאיות ובערוצים מפותלים בין הרים תלולים ומסולעים. אחרי הסתערות נועזת כבש הצבא את המשמר המצרי המבוצר ראש אינקב. השם הערבי מציין את מצבה האסטרטגי — ראש הנקבה, מעבר צר בין ההרים. באותו הזמן הסתערו יחידות אחרות על קונטילה המצרית — בסיס צבאי חשוב ואזור אימונים לצבא המצרי. גם קונטילה נפלה בידי ישראל, וחילותיה התחילו להתקדם במדבר סיני המרכזי באותו איזור הנקרא בתורה מדבר פארן, שבו נדדו בני ישראל בצאתם ממצרים וברכסם לארץ כנען. מכאן התקדם הצבא המצרי במהירות אל איזור תעלת סואץ. אחרי התמוטטות הצבא המצרי במדבר פארן, התגבר המבצע הצבאי בגבולות רצועת עזה. גדודי ישראל הצליחו לבקע בחזית המצרית. אחרי קרבות קשים התקדמו אל פני חוף הים והשתלטו על העירה אל עריש, בירת סיני, ועל ידי כך ניתקו את רצועת עזה ושמו מצור עליה. לבסוף גם היא נפלה בידי לוחמי ישראל.

ממדבר סיני הכבוש התקדמו טורי ישראל דרומה, בחוף מפרץ אילת ובחוף מפרץ סואץ, והשתלטו על העירה הקטנה אטור ועל מרכזים צבאיים של המצרים. הם הגיעו אל הנקודה הדרומית ביותר של חצי האי סיני, וגם חדרו אל האיזור ההררי שבו מתרומם הר סיני הקדוש במסורת ישראל.

כתבי-עת שנתקבלו במערכת

תשט"ז. חברי מערכת: יוחנן באדה, שמעון הלקין, ישעיהו חלפסברג, אריה טרטקובר, רפאל מאהלר, ישעיהו קלינוב.

גזית. ירחון לאמנות וספרות בעריכת גבריאל טלפיר, כרך יד, דח (163-164), אדר גיטן, תשט"ז.

סיני. ירחון דתי לאומי לתורה, למדע ולספרות בעריכת הרב יהודה ליב הכהן מימון. שנה י"ט, כרך לט, חוברת ה (רלו), מנחם אב תשט"ז. ירושלים.

בטרם. כתב עת למדיניות, ענייני-חברה ובקורת בעריכת אליעזר ליכנה. עורך משנה: יהודה האורחי. שנה י"ד, ז' (רכ"ג), ב' אב, תשט"ז.

תרביץ. רבעון למדעי היהדות. שנת העשרים וחמש. חוברת רביעית תמוז, תשט"ז. ירושלים. העורך: ח. שירמן. מזכיר המערכת: ישראל ייבין.

עם וספר. ירחון הברית העברית העולמית, תמוז-אב, תשט"ז. העורכים: (ג. גורן), עבר הדני. חבר המערכת: ד"ר י. חלפסברג.

הפועל הצעיר. שבועון מפלגת פועלי ארץ ישראל. שנת ארבעים ותשע, כרך כ"ז, 48-47, תל-אביב (א) באלול, תשט"ז.

קרית ספר. רבעון לביבליוגרפיה של בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים, כרך ל"א, חוב' ב', ניסן, תשט"ז; חוב' ג', תמוז.

מאזנים. ירחון, יוצא על-ידי אגודת הסופרים העברים בארץ-ישראל, כרך ג', חוברת ד (כו, קג), אב, תשט"ז. תל-אביב. העורך אברהם קריב.

ידיעות בית לוחמי הגיטאות ע"י יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד, גיטן, תשט"ז (מס' 14-15), 2-3 («ליום הזכרון הלאומי לחללי השואה ולגבורי המרד, הוא יום השנה הי"ג למרד בגיטו ווארשה»). קיבוץ לוחמי הגיטאות.

מולד. ירחון מדיני וספרותי. סיון, תשט"ז, כרך י"ד, חוברת 94, ירושלים. העורך: אפרים ברוידא.

מחברת. בטאון ספרות ומחקר. העורך: אברהם אלמאליח. שנה חמישית, גליון 416 (45-47), אדר, תשט"ז. ירושלים.

גשר. רבעון לשאלות חיי האומה. חוברת 2, שנה שניה. בהוצאת ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי, ישראל, אייר,

הַעֲרָכוֹת וְדַבְרֵי-בְקָרָת

עַל הַשִּׁירָה הָעֵבְרִית בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל

מאת מ. פיינשטיין

יצחק שלו

הוא נמנה על הכוכבים הצעירים שנתגלו בשמי שירתנו בארץ-ישראל. נשימתה של הארץ עולה מתוך רבים משיריו וריחותיה נודפים משורותיהם וצבעיה מנצצים. אפילו השם שבחר לספר שיריו, היינו „אוחזת ענף שקד“, מעיד כי משורר בן-מולדת לפנינו. אין הרקעה פיוטית גדולה, אך יש קרקע, רקע ארץ, שדות, כבישים, ערים, מכונות נושמות בכבדות. שימו נא לב, או יותר נכון, שימו נא אף לכמה מהריחות האהובים עליו בשירו „ואלה ריחות שאהב“:

ורחות ארגזים אדירים שכתובים בצלעם המשופשף
שמות נמלי העולם הגדולים, שמות נמלי העולם ...

וריח ראשו של תינוק, במקום שם שערות ראשונות
תתודענה אחת לאחת והיות לתלתל תנסינה ...

וריח גופות נערים מתבגרים בגילם הנכון,
עת עובדים בשדה, במכונה, ורק לא במשרד המבאיט.
ונודף ריח זה מבגדיו של אחד, נערי-איש,
בשזבו מנסע במדבר, וכולו-אש-חמה ואבק וזעה.

לא רומאנטיקה ציונית, אלא שירת מולדת בריאה על החן ועל העמל
הכרוכים בה. וכאן גם הביקורת הידועה כלפי אלה שקשרו את חייהם עם „המשרד
המבאיט“. כי את הבאשה לא יאהב המשורר, אלא את הריחות, ואפילו את ריח

(* ראה „בצרון“, תשרי-חשון, תשי"ז.

הזיעה ביניהם. ואת צבעי המולדת יחמוד בכל ישותו (בשירו „בעוז כל צבעי מולדתי“). הצבעים, השחום והירוק מרננים באזניו, בעינו; ומסדק שמי העננים יז הכחול אליו ויברוק, ומאלה הצבעים הוא לוקח:

סממן לשירי זאקח לי גוון לחרזו.
ארץ יין חגיטה ושעורה עם זית שמן ודבש ורימון
וצבעים למן שחור הבולת עד צחר שלגים בחרמון.

והסממנים האלה שהמולדת מגישה אל אפּו, אל נפשו, הם לפי דבריו:

סממנים בהירים וטריים, סממנים רעננים, עזוים,
האדום-האדום בפרגים, הכתום המבעיר תפוחים,
צהבו הדוקר של צבר וחזמו האפוי של הבור.

וממש כך הוא מתמלא רננה בשעה שהוא שומע „בגוף המכבש משייזפת תחת סדין החציץ“. אותה שעה מהבהבים לנגד עיני דמיונו „אלף הכבישים של המחר“. והוא שר:

ורואה אנוכי את כבישי המחר הגדולים, והנה
עקודים, נקודים וברודים בכלי-רכב נושאים במשא,
מדזים איומי משקלים עד לקצה מדינת-העתיד
שוקקים משקים אדירים בקלחים ובקמח הטוב,
עמוסים בתוצרת-חרש וכבדים בברזל ובפח,
בלבנים ובמלט קוצפים ושוצפים באבני הגזית“.

ובתוך המכונות שהוא רואה הוא מתפעל גם ממכונות המלחמה. כאן מתגלה לפנינו גם פרשת הימים האחרונים, ימי מלחמת העצמאות, אלה הימים התופשים במקום חשוב בשירה העברית החדשה, הקרקעית, והוא אומר בפשטות זו שהוא מצטיין בה, בלי מליצות כל-שהן, בלי השאלות וכלי ציורים פיוטיים:

מכונות-מלחמה העושות את דברי-הימים בשדה,
תותחים שכוון לועיהם — כיוונה של מאה עתידה,
וטאנקים כבדים המתקנים עולמות במלכות אל-שדי.

מה שונה כאן תפיסת „מלכות אל שדי“ מן התפיסה המסורתית-המקובלת. אין זאת כי נימה אחת משירתו של טשרניחובסקי, שירת הגבורה והכיבוש, תוססת בשורות הללו. ויש שהוא כותב על נושאים פעוטים, יום-יומיים. כך הוא שר על „תולת לכבסים“, על „המקטרת“, והגאווה הלאומית. בניגוד לכניעה הגלותית, מתגלה בכמה משיריו, בשירו „בנסוע צירים במטוסים“ הוא מעיר אגב הערה זו:

הוי, אתם העמים הגדולים — לא אשא דבריכם הטובים,
 וכלכל לא אוכל את אחי, בני עמי, הכורעים לפניכם,
 כריעת ברך, מרפק וקדקוד, בנקישת מצחים מוטחים
 ותקיעת חטמים בקרקע...”

אבל גם הוא, ספוג התחייה והבנין, מוקסם הרננה והצבעים, אינו יכול להימלט מן העצב שבחיים. גם לבו חרד לגורלה של האומה כולה ויגון השואה שעברה על בני עמו מדריכה את מנוחתו. כמה שוגים אלה מבני-הגולה בטענתם כי עמנו במדינת ישראל הוא עם לבדד ישכון, כי גורל האומה כולה אינו מזעזע את נפשם. ילל האומה באשר היא אינו מרפה ממנו. איך יחרוש איכר עברי את אדמת ארץ-ישראל מבלי לחוש את דופק-לבם של אלה שאבדו לו לנצח? בלבו חי עדיין הדופק ההוא והוא משגע, מזעזע. וגורל הנדודים של האומה נאנח בשירו: „שנות אלפיים תנהרנה ספינות”. בתוך הספינות הללו „ספינתו של יהודה הלוי”, „ספינות ההגנה”, והוא מחריד בשורותיו:

צי דורות, צי אדיר, צי קדוש — רועדים כל דברי הימים
 מרעשת עגניו ברומס, ומזעק קרשי סיפוניו...
 שאלו נמלי דור ודור ודרשו בחופי יגונים,
 אם פקוד לא פקדם אי-אזי בימים ובלילות קדמונים...

אין כאן האמנות התיאורית והחרוזית של שירו של ר' יהודה הלוי על הים. טראגית הדורות, מחורבן יהודה עד גירוש ספרד ועד בכלל, לוטשת את עיניה אליך, בן-הדור, ועיניך מתמלאות דמעות, אם גם יבש מעין הדמעות זה כבר. הדמעות הישנות נתחדשו, הנאד לא נתמלא עדיין, וכינור המשורר מטפטף את יגון הדורות ואין דמי לו.

החינוך הישראלי החדש, חיי הקיבוץ או הקבוצה, תורת תנועת הפועלים, — כל אלה נתנו למשורר רבים מנושיו היום-יומיים, הארציים, הקרקעיים, אך למעלה מכולם מתנוסס דגל הדמעה והדם של כל הדורות, ואף שמש ישראל החדשה, שמש התחייה, אינה יכולה להדהות את הצבעים האכזריים הללו.

יוסלי רוזנבלט ע"ה (1882—1933)

טיביות שבהרצאה טבעית היא, כיאות לכל „גוגע בעדות“, בכל זאת אין הפרזה בתאוריו ובשבחי של הגבור.

כוכבו של יוסלי הזהיר כבר בילדותו. נסיונו עם ה„עמוד“ התחיל עם הכנסו לגיל המצות כשהיה חוזר על העירות בלזית אביו הש״ץ רפאל שלום. הילדהתחן היה צד נפשות ומרגין בקולו המקסים את קהל שומעיו הנלהבים.

אין כל ספק שמורת אירופה נתנה לישראל אבירי התזנות: ניסי בלור, רוזמני, זיידל רובנר, פיני מינקובסקי, סירוטה, רויטמן, הרשמן, קורטין ועוד רובם בני־דורו ומכריו של רוזנבלט. ברם באף אחד מהם לא התבטאה אותה ההרמוניה הנפלאה של שלל־צבעי קולות הסולם החל שהטיגור השלם (עיקר קולו של רוזנבלט) הבריסון והסופרנו וכלה בקולורטורה נפלאה ז״פּלציטן״ טהור. כולם יחד נמצאו רק אצל יוסלי רוזנבלט. עודנו בחור חיבר קומפוזיציות מתוך אימפרוביזציה יוצאת מן הכלל, מספר יצירותיו אלו לחזן ולמקהלה מגיעים קרוב לחמש מאות.

רוזנבלט נולד חזן ומעולם לא היה „משר־רר“ תחילה. מגנינות החסידים שקלט לתוכו בילדותו משתקפים ביצירותיו המוסיקליות. הוא הכיר את יְעוּדֵן בחיים. וכשניסה החזן דון פוקס מוינה להשפיע על אביו שיוסלי יתחנך על ברכי האופירה הוינאית, ענה לו בגאון: עולם הגויים מלא כבר מומרים ית־דים ואין צורך לספק להם עוד אחד. — ואמנם נשאר רבי יוסלי יהודי חרדי ונאמן למסורת אבות כל ימיו. עודנו רך בשנים הוא כבר משמש כחזן ראשי לקהילות מונ־קאטש, פרסבורג ואחר־כך בקהילת המבורג המודרנית. בשנת תרע״ב בא לאמריקה ונתקבל לחזן בבית הכנסת ההונגרי „אוהב צדק“ בניו־יורק, בה שימש כ„חזן“ עד ימיו האחרונים.

בארץ החופש מתחילה תקופת הזוהר

מעולם לא פסקה השירה והומרה הדתית בישראל, החל ממשוררי המקרא, שירת הלויים במקדש, המשוררים, הפייטנים, המזמרים ועד החזנים שבימינו. אולי גם הספר והזמר כרוכזין ירדו מן השמים, וכבר עמד רבי עקיבא על ההרמוניה שבין הלימוד והזמר באמרו: „זמר בכל יום זמר בכל יום“ (סנהדרין צט:).

אכן בכל דור קמו בישראל „שליחי צבור“ גדולים שזמרת התפילה היתה אמנותם, מהם גם יוצרים ומנגנים כאחד. אולם באף אחד מהם לא נתמזגו כל אותן הסגולות הדתיות, האישיות והאמנותיות גם יחד כפי שהובעו אצל מי שהתחבב בעולם היהודי בשמו — רבי יוסלי רוזנבלט. עשרים ואחת שנים עברו עד שזכה אבירי החזנים בישראל, שמי סכת חייו ומפעליו תכתב לדור אחרון, עד שמצא לו גואל בבנו בכורו, הוא הרב ד״ר שמואל רוזנבלט מבלטימור שהציב לו לאביו המנוח, בספרו עליו, מצבה חיה ומנציחה*). המחבר כ„בן יכבד אב“ מייצג לנו את דמותו וקורות חייו של אביו הדגול בספרו האנגלי „יוסלי רוזנבלט“ (תרגום אידי הופיע בהמשכים בעתון „דער טאג־מאַרגן־זשורנאַל“) פרקי הזכרונות מסודרים סדר כרונולוגי והם נותנים לקורא את ההרגשה של קריאה ביומן. תכנו של הספר ביוגרפי הוא ומבוסס על חומר שונה של תעודות, מכתבים וידיעות פרטיות. מלבד מספר פרטי פרטים של תאריכים ושמות משפחתיים אינטימיים נעדי ענין לקורא, הרי הוא ספר כתוב בטוב־טעם ודעת. תיתי לו להמחבר שעלה לו לרקום מסכת יפה ומענינת המקיפה את כל תקופות חייו של „אמן העמוד“ משחר ילדותו עד מותו הפתאומי על אדמת המולדת. הסוביק

*) **Yossele Rosenblatt: The Story of His Life as told by His Son Samuel Rosenblatt.** Ed: Farrar, Straus and Young, New York, 371 pp.

אף אחד לא עמד במבחנו האישי כשמנהל האופירה משיקנו קליאופונטה קמפוניני הציץ לו אלף דולר לכל לילה שיופיע באופירה הידועה „היהודיה“ להלוי, מבלי שיצטרך לחלל את השבת או לפגוע בוקנו הארוך. ורבי יוסלי סירב לקבל ולהופיע על במת האופירה בה בשעה שהוא מייצג את הש"ץ המסורתי בישראל... אכן נוצר האיש ל„עמוד“ ואף פעם לא בגד בשליחותו זאת.

רצה הגורל שרוזנבלט ישמיע מזמירותיו בארץ ישראל. וב־1933 הגיע יוסלי ארצה, לבירת ישראל אליה שר „ולירושלים עירך ברחמים תשוב“. עוד הספיק קונן בשירתו על קבר רחל אמנו „קול ברמה נשמע“ ולטבול בים המלח את טבילתו האחרונה לפני צאת נשמתו הטהורה. „מאהל שם“ ועד מאה שערים, ממירון ועד ים המלח השמיע את מנגינתו האחרונה „שיר המעלות בשוב ה־ את שיבת ציון“.

ככה נטו צללי הערב ועמהם צלילי יוסף האחרונים. היתה זו שירת קודש של בחיר הזמרים הדתיים, שירה ספוגה מסורת דורות וכמיהת הגולה לגואלה, זמרת הארץ מפי געים זמירות ישראל.

ד"ר **מנחם מ. ברייאר**

העליה של רוזנבלט. החיים היהודיים התוסי־ סים שב„איסטייד“ החזירו לו את האווירה הישנה ממזרח־אירופה אליה התגעגע. פה מצא לו את הקרקע המוכשרת להתפתחותו המוסיקלית. עד מהרה נתחבב רוזנבלט על כל יהודי אמריקה, קולו נשמע למרחוק ושמעו הלך וגדל. הוא הפך אגדה בחייו. המחבר מבליט גם את קו־דמותו האישיים ומהלך חייו בתברה. מעורב עם הבריות היה רבי יוסלי ובעל מידות תרומיות. הוא כיבד את ה' מהוגו ומגרגו, רענן וזריז היה האיש בעל ההומור והחן, גודע לאחיעזר ואחיסמך לכל נצרך, קשוב לקול הזמן ונרתם למאבקים צבוריים במלוא חום געוריו. בעיקר גודע האיש בכנותו ובמסירותו לקניני הדת והל־ אום, ומעולם לא ויתר כקוצו של יוד בעניני דת ומסורת. תפילתו היתה „חכמה ולא מלאכה“. כל נימה ונימה שבזמרתו היה בה משום חידוש גנוני, והכל מתאחד להרמוניה אחת שלמה ונעימה.

„כשאני עובר לפני התבה — אמר פעם — אני מתפלל כחזן, אלא רואה אני את עצמי כאחד המתפללים ששילם בעד כרטיס־כניסה. מתפלל אני ומקשיב בכונה את התפלה...“ לא לחינם הכתירוהו בתואר „מלך התזונים“.

בדד ליד הצוהר

(על שלמה דמשק וספריו)

כה, והילד מצא בנו כל אלה. והנה הם מתקדשים ומתעלים מאור הילתו של הילד. כי אכן לא כל גשמה זקוקה לאירועים מרעישים. הרי גדולות ונצורות, לשלל פגי־ שות ומערבולת תקריות מתחלפות כבסרט־ נע, כדי להתרשם עמוקות. יש והיא מסוגלת לקלוט כל זיע דק, כמעט בלתי ניכר כלפי חוץ, — לצהול לקרן אור שקופה ובלתי נתפסת בעין רגילה, או להיפצע ממגע בלתי זהיר, העלול להשאיר אחריו צלקת שלא

ודאי זכור עוד לרבים המחזה המופלא של רבינדרנאט טאגורי, „הדאר“, שנתפרסם לפני כשלושים שנה וניתרגם לשפות רבות. במחזה זה מגלה ילד חולה, היושב כל שעות יומו ליד חלונו, אוצרות כמוסים וקסומים בכל מעשיהם הרגילים של עובדי־האורח הארעיים. הוא נכנס בישיבה עמהם, ומגלה אף להם עצמם, מה רב היופי בכל מעשיהם הפעוטים, יופי שאף לא שיערו לגלותו, ויתמהו פתע: כיצד זה לא נתגלה לנו עד

פרי דמינו הראשוני והעשיר, ומעביר אותם לעולמות יפים ורחוקים.

ארבעת ספרים של שלמה דמשק מזגחים לפני, ספר ספר ותכנו המיוחד, וחוט שני אחד מקשר את כלם: אהבת היש וחיובו. בספר „בגורלי“ כונסו רשימותיו הרבות על בית החולים, בהן מתעלה ההווי שיכול היה להיות אפור, מר ומדכא, לשרשרת של זעירי ריות רבות ענין ומפתיעות בציריותן החיה והמושכת. בספר השני „הדיס“ הציב הסופר מצבה נאמנה לעיר מולדתו אשר ברוסיה הלבנה, על אישיה, חלומותיה, מנהגיה, שחלפו ואינם עוד. במחציתו השניה של ספר זה כונסו רשימותיו הפיוטיות של חולה, אשר עושרו הפנימי מלווה בכול. ב„מכחול ובעט“ כינס המחבר את מסותיו על ציירי אמריקה היהודיים, על סופרים עבריים רבים, ועינו הבוחנת ורוחב לבו מורגשים בין שורות הספר. בספר מובאות גם רפרודוקציות רבות של הציירים. בספר הרביעי „לאור האגדה“, ריכז שלמה דמשק את מאמריו ומחקריו של אביו הרב גרשון זאב דמשק, המתנך, החוקר והוגה בראוריין.

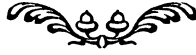
בדד יושב שלמה דמשק ליד צוהרו ורוקם נימת ספרותו העדינה והמעמיקה. הוא משתף את הקורא בגורלות אדם שונים, בני עמים זרים ובני ברית, כאחת, השוכבים עמו בחוליים, ובכל התאורים מורגש החסד של ראיית העיקר, המוסרי, היפה על אף הכל. מדבריו למדים אנו את ברכת החיים בעשרם באשר הם. ראוי גם ראוי הוא שלמה דמשק כי נקרא בדבריו המורים קוי חיוב בחיים על כל גלוייהם.

אנדה עמירפינקרפלד

תגלית עוד. כי על כן „חוש ספיגה“ שונה ניתן לנשמות השונות, בו יימדד עושרן או רישן, מקור פריזון או עקרותן. וכן יקרה כי מעשים ותופעות, לכאורה בלתי חשובים, אשר אף לא הורגשו כלל, יוארו לפתע בדקות מפליאה, בהארה מיוחדת, יוסברו בדרך שונה מהמקובלת, וכלל הרואים יתמהו תמוה, כיצד זה קרה והם פסחו עליהם ולא ראו כלל עד כה, והנה בא אחד פלאי זורק אלומת אור מנשמת-היא וגילה פנינים בחול ובאפר. עשיר-נשמה, בכל אשר ישב, עשרו עמו, וגם על סביבו יעתיר ממנו.

גם לנו, בין האחרים הניירים, מצוי אחד כזה; סופר כמעט-לא-יודע ועלום, שלמה דמשק. זה שנים בדד יושב, באחד מבתי ההבראה לחוליריאות אשר בארצות הברית, ואם כי הוא רתוק למקומו, עולם ומלואו, על אושר וגונו שזור לפניו. בעין טובה סופג הוא לתוכו את רשמיו, את חויותיו, מעלה אותם על הכתוב, ואיירה מיוחדת של טוב ושל רחמים אופפת כל פסוק וכל מאמר פרי קולמוסו. כמו בקלידוסקופ רבי-צבעים ודקיקים עוברים לפנינו תאורי דמויות ומאור-רעות, — פרי הסתכלות חדה אך לבבית, והערכות ומסות ספרותיות, — פרי קריאה וידיעה רבה. המחילה והפיוס, אהבת הטוב והיפה, מלויים את כל התאורים האלה, בין אם המדובר הוא בסנאית קטנה, אורחתם הנכספת, הקבועה והרצויה של כל צופי-בחלונות אשר בבית החולים הגדול, ובין אם מספר דמשק על אותו כושי בעל הדמיון, המעתיר על שכניו-למטה ספורים ואגדות,

בַּאֲסַפְקֵי לְרִיָּה זְעִירָה

תשקיף הספרות העתית במדינת ישראל

חבלי גידולו מובנים, אך מה שמכאיב במיוחד הוא המאבק שעליו לעמוד בו עם המחנה הלועזי, שאינו טוב ממנו כלל ועולה עליו רק בסממני הטכניקה. על ענין זה גותן את דעתו שמעון גן «אומר», י אלול): «במידה שיש טעם בהצגת מחזות לועזיים מובהרים, הרי אין כל טעם בהצגת מחזות לועזיים שטחיים שכל יתרוגם שנכתבו בידיעה טכנית של הבמה. למה הדבר דומה? — לרכבת משוכללת הנוסעת בכיוון הפוך. לא כן המחזה המקורי השטחי. הוא דומה לרכבת פגומה, החורקת, צורמת את האזנים, נוסעת לאטה, אך סוף סוף באה למטרה».

*

כיצד להנחיל לנוער הלומד במדינה את ערכי עברנו? כיצד לקיים את הקשר בינו לבין האומה בתפוצותיה? על מדוכה זו יושב ד"ר יוסף שכטר («הד החינוך», ט"ז אלול). לדעתו היה הניתוק הכרחי בשעתו, כגורם מסייע במאבק הציוני. אולם בימינו עלול ניתוק זה להתקש באחדות העם. כיצד, איפוא, מקשרים ומגשרים? «חזון החינוך הוא יהדות אנושית, יהדות הקרובה ביסודה ליהדות הראשונה, המקורית, התנ"כית, כל-מר אורח החיים של האישים והעדות שבתנ"ך, מתוך התחשבות בנתונים הריאליים של המציאות שבימינו מצד אחד וטיפוח ההבנה לגורלו של עם ישראל ולגורלה של מדינת

»כמיהה לקצת ריאליזם» — קורא שלמה גרודזנסקי למאמרו («משא», י אלול), שבו הוא קובל על החסר בספרותנו הצעירה. הסיפור החדש, לדעתו, אינו משקף את מציאות תנו, הססגונית בעדותיה ומורכבת בבעיותיה. המחבר מציין את ההבדל בין הסיפור בימינו לבין הסיפור העברי הטרומ-ארצישראלי, שיוצרו הצליח לצלול למעמקי הווייתנו ולהאיר את מגמותה ובעיותיה. הוא מגסה להסביר את מקורו של הבדל זה בחירות הפנימית שנפגמה בתקופתנו. בסיכום מאמרו הוא מסתייע בדוגמאות וחותר בשאלה:

«הנה ממשותנו; עוברים ושובים אלה שבר-חוב, הלך זה שבכפר, איש זה היושב בפינה חבויה באסיפת-החברים שבקיבוץ; הגה אנשים אלה — כל קלסתר-פנים מפה בה חקוקים זכרונות כמוסים, נסיונות, כשלונות, הכרעות; וכל זה ארוג בריקמה של חברה, אשר ממע-מקיה — — — גישאת בלי הרף התביעה לדין וחשבון ולמשמעות. בין כל אלה מת-הלך המספר, ובזאת הוא הוגה כל הימים. להיכן נעלמו כל אלה בשעה שהוא יושב לכתוב את סיפורו?»

*

בעית המחזה המקורי אינה יורדת כאן מעל הפרק. המחזה, כידוע, הוא הענף החלש ביותר באילן ספרותנו. בכל זאת אין להתעלם מן ההישגים שאליו הגיע בעשור האחרון.

אמריקה בתחום הרוח". מצב דברים זה מחייב. תפקיד היסטורי גדול מוטל על דורנו: "כיבוש גלות ישראל באמריקה — — — הפיכתה לקולוניה לאומת ישראל המתערה במדינת ישראל. — — — עלינו לחבר את הגוף היהודי שבגלות אמריקה ללב היהודי שבארץ ישראל על ידי ריפוי של גוף זה ממחלת הסתיידות הגידים שלקה בה, שיהא זרם דם חיוני גובע מן הגוף ללב לשם תוספת הונה וחיוק, ומן הלב — — — אל הגוף להחלימו ולהבריאו".

*

תקופת החלום יפה מתקופת ההגשמה האפורה — דבר זה הוא מן המפורסמות שאינן צריכות ראייה. בתקופה הראשונה גואה האידיאליזם הנאצל; בשניה עולה כפורחת האינטרסנטיות הגסה. כידוע נתונה מדינתנו במשבר חברתי, שאין טעם להתעלם מחומי רתו. סופרינו תוהים על סיבותיו ומבקשים דרכים לחיסולו. בפרשה זו דן גם אפרים ברוידא ("מולד", חוב' אלול). הוא חושף מערכת גורמים, שידם בשפל הזה, ואחד מהם: הכפלת האוכלוסיה שלנו בתקופה קצרה. "הריבוי הכמותי המהיר רופף את הריקמה החברתית של הישוב, שעדיין לא נתגבש כל צרכו, ואין מעמד לערכים אלא בחברה שיש בה תאחזיה פנימית. וקשה ביותר היתה העובדה, שהריבוי הכמותי היה כרוך בשינוי איכותי. טיפוס האדם אשר הגיע לארץ עתה הן היה בעיקרו נשוא להדרכה וטיפולי, ולא נושא למפעל עצמאי משלו. ברוב המקרים לא היתה לו שום זיקה לערכים שכבש לו הישוב הותיק".

*

ב"העובד הציוני" (חוב' אלול) מעלה פ. לנדר את הקווים האופייניים בספרותנו לשנת תשט"ו. הוא מותח ביקורת קשה על הפרוזה ילידת הארץ, זו ששאבה את נושאה העיקריים מן הפלמ"ח ומלחמת השחרור, ומציין כנגדם לטובה את ספורי הדור הצעיר. אין המתכבר מסתייע בדוגמאות על כן קשה להתווכח אתו. אולם במידה שהספרים פתוחים

ישראל מאידך. יש חזיונות נפשיים וחיוניים באדם שלא יחול בהם שינוי כל עוד הנפש היא נפש והחיים הם חיים. ועל כן יש פרקים ביהדות המקורית, התנ"כית, וגם באגדה ובחסידות, המובנים ומורגשים לצברי המעולה לא פחות מאשר היו מובנים לסבא ולאבא".

אין המתכבר מתעלם מן הקשיים הכרוכים במגמת האיחוד, מן ההבדלים והניגודים בין יהדות התפוצות ומדינת ישראל. אולם הוא חותר ליסוד המאחד ומלכד: "התנ"ך ישמש לנו בסיס לחינוך ועל בסיס זה נמצא גם את הדרך להשיג יחס נכון ליהדות הגלותית. ויש לגשר בין השרשיות הישראלית לבין יהדות התפוצות. גורלו של עם ישראל, שחלקיו תלויים זה בזה ושרק מיעוטו נמצא כאן בארץ, הוא הגשר הטבעי שבין היהדות הישראלית לבין יהדות התפוצות".

*

בעיה זו — יחסי הגומלין בין מדינת ישראל לבין יהדות התפוצות, בעיקר יהדות אה"ב — מעסיקה גם את אפרים א. ליטיצקי. המשורר העברי, מתושבי אמריקה, ביקר לאחד רונה בארץ ועמד מקרוב על הישגיה ולבטיחה. בהרצאה שהרציה כאן נתן ניב להתלהבותו מן המתהווה במדינה הצעירה ("הפתרון עולה ביקרת ערכו על החלום") וסיפר גם על סכנת הטמיעה האורבת לקיבוץ היהודי באמריקה. אולם ביחוד הדגיש את התלות ההדדית הקיימת בין שני חלקי העם אלה ("מאזנים", חוב' אלול): "יהדות אמריקה מנותקה ומגור זרה ממפעל הבנין והיצירה בארץ ישראל — — — נידונה ליובש ולצימוק ולניוון. וזקוקה גם יהדות ישראל ליהדות אמריקה. זקוקה היא לא רק לסיועה בייסודם וביסוסם והחזקתם של מפעלי הבנין שלה — — — אך גם — — — לעלייתם של בני-עליה שבה, ולו מועטים מתחילה, בחניגת שאר ישוב, שיביאו אליה מטיב אמריקה, מגודל המושג ועוצם המשיג שבה, בטכניקה ובמדע ובספרות, מישרותה ופשטותה ומעשיותה. זקוקה היא גם לזרם היצירתי של יהדות

הצברית: מגמתיות. לא זו המובלעת ביצירתו של כל סופר ראוי לשמו, הגטוע בקרקע תקופתו ומבטא את המתחולל בה, אלא המגמתיות הצרה, המפלגתית, המנקרת את העיניים; שטחיות, שמקורה בהשפעת הספרות הלועזית ההמונית, האנגלית-האמריקאית או הסובייטית. בסיכומו אומר המחבר ("הארץ", ע"ה): "את המערכה להרחקתה של השטחיות מספרות הצברים אולי אין לנהל בשדה הביקורת הספרותית. מוטב, שהמערכה תופנה אל מקורם הראשון של הדברים, שהם תנועות הנוער ואולי גם בית הספר".

*

שמחה בונם אורבאך רואה את המשבר המוסרי במדינת ישראל כתוצאת ירידתה של קרן הדת. ואין לך טעות גדולה מזו. אותם גילויי שחיתות שהמחבר מזכירם מצויים גם בציבור הדתי. מובן שהדת היא תריס כנגד שחיתות, אבל אין לראותה כתרופה פלאים לכל נגע ופגע במדינתנו. בו במאמר מניח הכותב הנחה אחרת, נכונה יותר. הוא שואל ("הצופה", ערב סוכות): "מהו העש האוכל את חברתנו?" ומשיב: "הפרטיות היתירה, העדר הזיקה המלאה לענייני הכלל, לחובות הציבור, חוסר התחושה האזרחית, ההיסטורית, חסרון הרגשת ההשתייכות לחברת בעלת חוקי חיים מסויימים, מורשת תרבותית, יעוד ואופי תולדותי, שדורות עמלו לגיבושם ולעיצובם". כאן מקור הקלקלה. בה מרומזות גם דרכי התיקון.

*

קשה להימנע מהשפעה בעולם היצירה, ביחוד בתחום המוסיקה. השפעה זו ברכה בה בשעה שהיא מובלעת בגוף היצירה ואינה פוגעת בעצמיותה. וחילופה בהשפעה השלילית, המטשטשת כל קו של ייחוד. מאיר מוהר מתריע על הסכנה האורבת למוסיקה שלנו, היונקת בעיקר מצינורות זרים. הוא תובע להקים מנגנון ציבורי שמשמיתו תהיה: "להציל את הספירה המוסיקאלית שלנו מן הפסולת ומן הקלוקל ומן הזיוף, ההומים אצלנו בראש חוצות, לשפר את הטעם הי-

לפנינו אין הללו מגיעים לרמת יצירתם של ס. יזהר, משה שמיר, מרדכי טביב, אהרון מגד ונתן שחם.

לעומת זאת ראויים לתשומת לב דבריו על שירתנו הצעירה: "המשורר הצעיר ראה את עצמו הפשי ליטול דוגמות יצירה בכל שמצא. לכל היותר, בתקופה מסויימת, נחל משהו מריתמוס שיריו של נתן אלתרמן — — — אך הקסם לא נמשך והשירה המודרנית המערבית, ביחוד זו של צרפת ואנגליה ובמקצת גם עזרא פאונד של אמריקה, הניחה על השירה הצעירה גושפנקה שלה. כמעט ויבש מקור העצמיות. הגוף הישראלי, האיש הישראלי, ואפילו האיש הצעיר, כמעט ולא השתקפו בשירים".

*

בשנה היוצאת נתרבו האנתולוגיות בקרית ספר שלנו. ריבוי זה עורר קיטרוגם של מבקרים. טוענים הללו: תחום זה נכבש בידי בעלי מלאכה והם עושים בו כבתוך שלהם, גוזרים במספרים, "מתקנים", כביכול, וסופם שהם מרבים קלקלה; מתריעים אחרים: האנתולוגיה מרחיקה את הקורא מן המקור. הקורא מסתפק במקוטע ואינו שאף אל השלם. לעומתם סבור משה פלאי, בסקירתו על ספרותנו בשנת 1950 ("הבוקר", ערב ראש השנה): "מלחמת מצווה נגד אנתולוגיות בכללותן פסולה מעיקרה, מכיון שאמנם קיימות אנתולוגיות שערכן הספרותי ירוד למדי, עקב עריכה גרועה, אך לעומתן מצויות אנתולוגיות ראויות לשמן שערכן הספרותי הוא רב בגלל שירות ספרותי שהן משרתות". ואשר לסכנה הנשקפת מן המקוטע — "קורא בעל טעם ספרותי יעדיף לקרוא את המקור על האנתולוגיה, יעיין בה לאחר מכן מתוך ידיעה כוללת. האנתולוגיה לא תשמש לו פיתוי קורץ כתחליף למקור רחב-היריעה, ואילו את האדם שאיננו יכול לעיין במקור תעניין האנתולוגיה ותביא לו תועלת מרובה".

*

שתיים רעות מוצא גרעין קצנלטון בספרות

עליה חייבים לתת דעתם „על זימונה של היכולת הטמונה באמינו ובסופרינו עם המכ- שיר רב האפשרויות, שיכולת זו כל כך דרושה לו“.

*

בשעה ששורות אלו נכתבות מודיעה הע- תונות על נצחונותיו המפוארים של צה"ל. שפרץ את טבעת המצור של אויבינו וסיכל את מזימותיהם ואיומיהם למחות את מדינת ישראל מעל המפה. פרט מעניין, אופייני לצבאנו מובא ב„דבר“ (ל' חשון): „מחזה נפלא ומיוחד במינו היה במחזה שנתרחש אי-שם במחנה צבאי בארץ, המשמש צומת עצבים של צה"ל. בשעת בוקר מוקדמת, דקות אחדות לפני החדשות, עמד קהל רב של חיילים על כל דרגותיהם — מטוראי ועד אלוף — והאינן בדממה לקולו של הקריין הקורא... פרק בתנ"ך. בהטעמה מיוחדת ביטא הקריין את הפסוקים האקטואליים. המספרים על גבורת ישראל במדבר. דממה שררה בעת השמעת הפרק עד תומו, ומיד לאחריו הודיע הקריין על מהדורת החדשות, ובראשיתה: „צה"ל הגיע עד תעלת סואץ“.

ב. י. מ.

הודי ולטפח את החוש המוסיקאלי הזך בקרב עמנו, חוש וטעם שהם מוזנחים מאד-מאד, מאחר שלא טיפלו בהם מעולם בהבנה שלימה וביסודיות מתמדת. זאת היא עבודה לדורות — יהי נא דורנו זה המתחיל בדבר, כל עוד אוצרות נגינה, דתית ועממית, שמורים וזכר- רים בלב רבים מאתנו, בלב הדור ההולך“ („הפועל הצעיר“, י"ח חשון).

*

התכניות ב„קול ישראל“, ביחוד אלו הנקראות „מילוליות“, רחוקות מלהניח את הדעת. הגיעו הדברים לידי כך שאמנים וסופרים הראויים לשמם מושכים את ידיהם מהשתתפות בתכניות אלו. משה שמיר מותח ביקורת קשה על עריכת התכניות ותובע שינויים יסודיים. הוא מסכם ואומר („על המשמר“, כ"א חשון): „לפי טיבו ואפשרו- יותיו הרדיו הוא מכשיר עצום, המחזיק בתוכו עתון וסרט ותיאטרון וספר ואולם קונצרטים בבת אחת. כוחות יוצרים אמיתיים חייבים להימשך, במוקדם או במאוחר אל מכשיר קסמים זה, הגמיש כל כך, המחכה לרוח ברוכת דמיון וליד נועזת אשר יפוחו בו חיים“. הנהלת „קול ישראל“ והממונים

תשורה לבר-מצוה

שאינ דוגמתה ליופי ולחשיבות

ה ס ד ו ר ה ש ל ס

מתורגם ומפורש מאת

ד"ר פֿלֶטִיאָל בִּירֶנְבוֹיִם

כשמונה מאות עמוד — \$2.75

HEBREW PUBLISHING COMPANY

77 Delancey Street

New York 2, N. Y.

רשימות וסקירות

שבוע הימים של מעמד סיני

המולדת ואת האהבה הרבה המקנת בלב
הדור הזה לעמם ולארצם.

ב.

עיפה נפשו להורגים. אין בעולם אומה
שניה המשתוקקת לשלום כישׂראל. האומה,
אשר ממנה יצא הנביא שהטיף לאחרית
הימים, וכתתו חרבותיהם לאתים וחגיתותיהם
למזמרות, היתה המאושרת בעמים, אילו
ניתן להגשים משאת נפש זו. אבל הגורל
פקד אחרת. כל ברירה לא השאירו לנו.
"בדמין חי" — ציוה עלינו בגזירת-הגורל.
וכאשר כלו כל הקיצין, התאור העם עז
ויצא להכות את האוייב, אשר חרף מערכות-
ישׂראל ושפך יום-יום לילה-לילה את דם
נשינו וטפינו, את דמם של ההולכים מאחורי
המחרשה ושל היושבים על דף הגמרא.

זה היה שבוע, מני 29 באוקטובר עד
ה-5 בנובמבר 1956, שלא יישכח לעולם,
שיהיה חרות באותיות-זהב בתולדות-הגבורה
של עם ישׂראל, וגם בדברי-ימי-עולם לא
יפקד מקומו. מני יום ב, כשפלוגה של
צנחנים ישׂראלים, נערים ונערות, ירדה מן
השמים במרחק 270 קילומטר מן הגבול
של שביתת-הנשק, בלב-לבו של סיני, מרד-
חקים רק 60 קילומטר מתעלת סואץ, ושלשים
שעות נשאר לבדם בלב ישימון, עד אשר
פלס לו דרך כוחה-השיריון הישראלי, במחצו
את האוייב במבצרו החזקים, ויתחבר עם

א.

מסגרות שחורות, מודעות-אבל המרתקות
את העין בפתחך את עתונני-הבוקר, ממחישות
את הצד האנושי של מלחמת-ההתגוננות של
צבא ישׂראל נגד מצרים. ביחס להיקפו של
המאבק העצום ותוצאותיו, מועט הוא מספר
האבידות של ישׂראל. 170 הרוגים, מספר עוד
יותר קטן של פצועים, ברובם ללא סכנה
לחיייהם ו-20 שבויים שנפלו בידי האוייב.
ולעומתם, נשמדו שתי דיביות של האוייב,
ששת אלפים שבויים ושלל אדיר בנשק
ותחמושת, בציוד ואספקה צבאית, שממדיהם
עולים על כל המשוער. אבל כל הארץ היא
כמשפתה גדולה אחת. ואסון שהומט על
ראשיהם של אב ואם שכולים, שאיבדו את
בנם יחידם, הוא אסונם של הרבים. תוגה
ממלאית את הלב שלאחר שנות עצמאותנו
השמונה לא ניתן לנו עדיין לישוב במנוחה,
וצעירי ישׂראל היו נאלצים לאחוז בשלח
כדי להרחיק מעל גבולנו הדרומי את סכנת-
ההשמדה והכליון, שרחפה מעל לראשנו. אבל
יחד עם הכאב הרב וההשתתפות העמוקה
בצער המשפחות האבלות, עוטה את כל
ישׂראל — ואת ההורים השכולים בראש —
רגש של גאון אמיתי על הדור הנפלא שקם
לנו לאחר אלפיים שנות שעבוד וגלות.
מי משורר זיתנה את גודל-הרוח, את
גבורת-הנפש ואומץ-הלב, את התבונה והכ-
שרון, את הנכונות להקריב את החיים למען

ממושכת, לא היה אפילו נסיון של אגירת מצרכי-אוכל.

הגיוס שהוכרו בשקט ובלי הכרזות רעש-ניות, בוצע במאה אחוזים בהצלחה שלא תיאמן. לא היו עריקים. לא היו משתמטים. כל אחד אץ להתיצב למחנהו. חתן יצא מתחת חופתו (פשוטו כמשמעו) כשהוא לבוש עדיין בגדי-חג, ומיהר אל יחידתו. עקרת-בית צעירה עזבה את כלי-בייתה וצאה אל השוורת. כשנתהו קשיים בתחבורה הציבורית, משום שהאוטובוסים גויסו להובלת-חיילים, לא רטן איש ולא התלונן אדם. בהבנה וברצון קיבל איש ואשה את חומרת-השעה. תוך רגעים מספר, מן הרגע כשנודע כי צעירי-האומה נועקים לדגל, פסו הויכוחים המפלגתיים ונסתיימו המריבות הפוליטיות. עם אחד שלם ואיתן כצוק-סלע, קטן במספרו אבל גדול בכוחו הרוחני ובהחלטיותו, עמד בימים אלה מוכן ומוזמן לגורל המצפה לו, עשוי לבלו חת, ללא פחד וללא רתיעה.

ד.

המערכה המהירה והדרמטית הזאת הוכיחה מה גדול היה ההרב הניקלה של הרוזן המצרי וחבריו שליטי-ערב, שהתפארו בעצמת-כוחם ובכוחות-הנופתם. כמוך לפני רוח התפזור אלפי החיילים המצרים, שהיו מזוינים מכף רגלם ועד קדקדם במיטבי-הנשק הסובייטי החדיש, וגם בעזרתם של טכנאים סובייטים (מאי-אלה טאנקים כמדבר בקצו קולות בלשון הרוסית). הקצינים המצריים היו הראשונים שגסו מן המערכה והפקירו את חייליהם, שלא היתה להם ברירה אלא להרים ידים לכניעה, ואחרים — להרים רגלים לבריחה, בהאמינם כי יצליחו להימלט ולא ידעו כי צבא-ישראל כיתרם ואיגפם והגיע אליהם גם מן העורף. שלל אדיר נפל בידי צבא ישראל. די אם נימנה 100 טאנקים כחלק מן השלל, ותותחים ומרגמות, מכונות-יריה ומקלעים, רובים וזכורים, ציוד-קשר ואספקה. שני מיליון סדינים ומיליון שמכות צבאיות. עדיין לא הספיקו למיין את השלל הרב הזה. אבל כבר עכשיו אומדים את שויו לשבעים מיליון דולר.

הכוח המוצנח. מגי היום בו נפלו סעמיר מאחורי הקוצר קסימה ואבו-עגילה, רפיח ואל-עריש (ההיסטורית — מימי הרצל) עזה של שמשון וח'יוניס, עד אשר נפרץ ההסגר המצרי על אילת ושחרר האי יסבת (טירצון), שבו היתה קיימת ממלכה עברית לפני 1.400 שנה. בגבורה נפלאה, שלשונו של אדם ולה מלתארה, בתיכונן מפואר מתוך כוונה לחסוך ככל האפשר בחיים יקרים של אדם, ובכושר יעיל של השימוש בנשק המשווין והאווירי, בחיל-הרגלים ובצבא-התותחנים — עבר צבא ישראל במשך פחות משבוע ימים על פני המדבר הגדול, שבו הוביל אותנו משג ממצרים ארבעים שנה; שטח שהוא פי שלשה גדול ממדינת ישראל, מקום שבו ניתנה לנו תורת-אלהים.

ג.

העורף לא סבל הפעם הזאת, למרות אימת ההפצצות מן האוויר. הסכנה שאימה עלינו כי ה"מיגים" וה"איליושינים" הסובייטים שניתנו בכמויות אדירות לאוייב עלידי הסובייטים, יעשו שמות בערינו ובנשינו ובט-פינו, — אימת-החורבן בעורף, שהיתה ממשית מאד, לא הפכה למעשה. עוד טרם שנכנסו במערכה נגד המצרים הכוחות הצבאיים של בריטאניה וצרפת, בשני הימים הראשונים של המערכה, כשהיינו לבדנו פנים אל פנים עם האוייב, — התברר כי גם אם האוייב עולה עלינו במספרו, בנשקו החדש ובכמות תחמתו, אין הוא יכול להשתוות לחיילי-ישראל בנכונות-ההקרבה, ביזמתו ובכשרו לשעבד את הנשק אשר בידו לצרכיו. אבל הציבור בעורף לא ידע מראש כי נס מן השמים עלול להתרחש גם הפעם. הוא ידע כי הסכנה היא אימה וחמורה, ואף על פי כן לא איבד עשתונותיו. התנהגותם של האזרחים, שלא גויסו לשורות, היתה אף היא למפת בבריכות ובעוד-הרוח. כשהוטל צו-האפלה ו"חושך מצרים" התפשט על פני כל הארץ, מולאו הוראות המשמרה-אזרחי בדייקנות ובמהירות. שום מבוכה לא השתרה. לאחר שהממשלה הודיעה כי יש במחסניה מלאי מספיק של מזון לתקופה

יפה שברוך-השם לא חסר מזון בארץ. אבל
ההמונים הערביים, שאינם יודעים קרוא והיג
זונים רק על שידורי תחנות-הראדיו שלהם
(עגשים חמורים צפויים לכל המאזין לתחנות-
השידור הישראליות), אין להם כל מושג
מאשר התרחש בשבעת הימים הדרמטיים
הללו ומה היה סופם של חילות-מצרים
בחצי האי סיני.

חוסר ידיעת האמת הוא גורם מסייע לש-
ליטי ערב ולרודן המצרי שהחזיק מעמד גם
אחרי התבוסה, וביחוד עתה לאחר שהקרמלין
במוסקבה התייצב בגלוי לעזרתם והפחד שתקף
את אמריקה שמא יבצעו הסובייטים את איומם
להתערב — גם הוא בעזוריו של עכדול
נאצר.

ו.

הימים הבאים יגידו אם המערכה הצבאית
נסתיימה בינתיים, או שהיא עומדת להתחדש
בגירות האחרות. אין ספק שרוסיה הסו-
ביטית, הרוגזת מאד על אשר הנשק ששלחה
למצרים נפל בידי הישראליים, מעודדת את
הערבים ומסיתת אותם נגד ישראל. היא
הבטיחה לספק להם נשק חדש, והיא מקיימת
את הבטחתה בקצב מהיר. עכשו, הכתובת
שלה היא סוריה. ממשלות ירדן וסוריה
קיבלו עידוד מן הקרמלין להוסיף ולהית-
גרות בישראל, על מנת למשכה למערכה.
ה"פדאיון" שנשתתק בגבול הדרומי, חידש
את נסיונותיו הרצחניים מצד מזרח וצפון,
מעבר-הירדן, מסוריה ומן הלבנון. ברור הברר
שמוסקבה הבטיחה עכשו לערבים עזרה יותר
ממשית מאשר קודם, בלמדה מן הנסיון המר
של המצרים שאין להם היודעים להשתמש
בנשק החדש שניתן להם, והיא מתכננת
עתה לשלוח מרוסיה "מתנדבים" במלחמת
הערבים נגד ישראל.

על כל פנים, המערכה המדינית הקשה מאד
היא בעיצומה. ישראל אינה יכולה עוד לשוב
בשום פנים ואופן למצב הקודם של שבייתת-
נשק, שמעולם לא בוצעה עלידי הערבים.
מדינת-ישראל חייבת לקבל ערבויות של
ממש, ולא בהצהרות ולא בהבטחות שאינן
שוות אלא לצור על פי צלוחית, כי אם

אך גם אם לא עמד להם כוחם הנפשי
של המצרים לגלות התנגדות של ממש,
מלבד במקרים בודדים שבהם נלחמו בעוז,
ובתוך ששת אלפי השבויים ואפשר יותר
(משום שעדיין משוטטים בערבות המדבר
חיילי-האויב באין מטרה ומחכים כי חיילי
ישראל יקחום בשבי) נמצאים שני גנרלים,
הנה מעידה מערכת סיני כי רוסיה הסובייטית
סיפקה לערבים עזרה, שעל ממדיה העצומים
לא ידע איש. מתריד הוא הדבר באינו מידה
נרדמה עירנותם של אנשי הסטייט-דפרטמנט
האמריקאי, שלא שעו לאזהרת ישראל כי
האויב הערבי לוטש את חרבו ואזור כוחו,
בעזרת מוסקבה, כדי להביא עלינו כליון.
אילו לפחות למדו בוואשינגטון ובלשכות-
הגזית של שאר שליטי-תבל, אילו למדו
עתה לקח!

ה.

צרה היא שהמוני העמים הערביים, לא
במצרים ולא בארצות השכנות האחרות, אינם
יודעים ולא כלום מן התבוסה המתפירה
של צבאות עכדול נאצר במדבר סיני. כמנהגם
מימים ימימה התרברבו תחנות-השידור של
ערב בסיפורי-כזב על נצחונותיהם שלהם ועל
התבוסות שהנחילו לישראל. סיפורי אלה-
לילה ולילה סיפרו למאזיניהם בקאהיר,
באלכסנדריה, בדמשק ובראמלה, למשל שתל-
אביב הופצה עלידי מפציצים מצריים כב-
דים. שלציונים נגרם נזק רב וסבלו אבידות
כבדות. שאלפי תושבים בורחים מן העיר
ושבערים אחרות של ישראל נערכו הפגנות
סוערות עלידי נשים וילדים, אשר צעקו
"לחם, לחם". מאות עתונאי-חוץ, העושים
עתה בישראל, יודעים את האמת, כי אף
אורון אחד של האויב לא חדר את קוינו,
והמשחתת המצרית היחידה, אשר העיזה באי-
חלתה להתקרב למים הטריטוריאליים של
ישראל ולהפגיו את חיפה העיר, נפלה בשבי
אניות-המלחמה שלנו על רב-החובל שלה
וכל הצוות, על תחמושתם ונשקם. כתבי הער-
תונות שבכל קצווי-תבל, שבאו אלינו לסקור
את המערכה (וביניהם ראנדולף צ'יצ'יל, אד
מוראו ומגדולי הכתבים הצבאיים) יודעים יפה

בהחלטתו להבטיח לעצמו את זכות-החיים, זכות אלמנטארית לכל אומה ולשון, בין שהיא גדולה ובין שהיא קטנה במספרה. בשעות אלו נשואות עינינו מציון אל אחינו היהודים הפזורים על פני קצויר-הבל, אל בן-הברית הנאמן אשר לא יכזיב. בן-הברית, השואף תדוות-חיים ושואב טעם חייו מכוחה ורוחה של ישראל.

עונותו של בן-הברית הזה לא תצמצם רק בהטיית שכם להוצאות הכספיות העצומות של המלחמה, אלא גם במאבק הכולל בכל השטחים, בכל השטחים, למען תיכון מלכות-ישראל על תילה וכדי שישראל תשכון לבטח. **א. רמבה**

מרכז רפואי חדש בארץ ישראל

דוקאטש, פרופ' הירש מרקוס וד"ר שרמן ופרופ' בצראק מבית-הספר לרפואה שעליד מכללת קולומביה, פרופ' גילמן מבית-הספר לרפואה על שם אלברט איינשטיין ופרופ' קטינג מבית הספר לרפואה שעליד מכללת סנטפורד.

בביצועו של מפעל חשוב זה לוקחים חלק מסלחם ושמנם של רבי הרפואה ועסקנים חשובים, וביניהם בנותיו של ד"ר פאול ערליך המפורסם גברת מאריאן ערליך-לאנדאו וגברת סטעפעני ערליך-שווערין.

מרכז רפואי זה יהיה ראשון ויחיד במינו ויהא לברכה לכל המזרח התיכון.

בראש המפעל הזה בארצות הברית עומדים ד"ר א. גוטסמן, מוחתיקי הצינונים באמריקה וד"ר מארטין רובינס. מר ווילי אפטוביצר, ששימש כמאיוור בצבא ההגנה של ישראל, בא במיוחד מהארץ לעזור למפעל.

סכומים רבים דרושים להקמת המרכז הרפואי בארץ. לתכלית זו נמכרות מניות שאושרו על ידי ממשלת ארצות הברית. ממשלת ישראל עוזרת למפעל הזה בעין יפה, בהתאם לחוק העידוד והשקעות הון פרטי. הקהל היהודי באמריקה, הזורש את טובת ישראל, ישתתף אף הוא בהקמת המרכז הרפואי הזה, שיהיה לברכה לארץ וליושביה. **יעקב יוזליץ**

באורח מוחשי וממשי, שלא עוד יהיו בניה הפקר להתקפות רוצחים, וכי ככל אומה ומדינה תוכל לחיות את חייה התקינים, ללא חרדה וללא פחד. עמדתה של הממשלה האמריקאית, המסייעת בעקיפין לערבים ועיר-זרת להרים צער מחדש את קרנו של עבדול נאצר, עוררה צער וכאב עמוקים באוכלוסיה הישראלית. עוד לא אבדה תקוותנו, כי רוב רובו של העולם החפשי, באמריקה הצפונית והדרומית ובאירופה המערבית לא יהיה שותף לריקמת המזימות הסוביסיות והער-ביות, השואפות להכחיד את ישראל. העם היושב בציון יעמוד כמקודם איתן ואמיץ

על פי יזמת רופאים מפורסמים ועסקנים נדיבי עם, הולך ונבנה בארץ ישראל מרכז רפואי, על שם הרופא היהודי המפורסם פאול ערליך, שזכה בשעתו לפרס נובל ונתפרסם כגדול הרופאים בזמנו.

מרכז זה יהיה יחיד במינו בכל המזרח התיכון, ויכיל מחלקות אלה: בית-חולים של שלש מאות וחמש מיטות, שיאכסן חולים שאינם משתייכים ל"קופת חולים".

על יד בית חולים זה יוקם בית-הספר לאחיות רחמניות שבו תתאמנה נשים צעירות בכל הידיעות הרפואיות והטיפוליים השונים הנחוצים לפיקוח החולה.

כמו כן תיוסד מעבדה רפואית שתהא מרכז של חקירה מדעית בשורש ומקור המחלות כגון: סרטן, שיחוק, שחפת וכו'. מרכז רפואי זה יהיה דומה בתכניתו ובתעודתו לקליניקה המפורסמת בעולם כולו על שם האחים מיאו אשר ברוצ'סטר, במדינת מינסוטה.

מפעל זה מוצא עכשיו את ביצועו בעיר רמת-גן אשר על יד תל-אביב.

רבים מגדולי הרפואה באמריקה ובעולם נתנו את ידם לעזרת המפעל הגדול הזה, ביניהם הרופאים המפורסמים מישראל ומארצות-הברית כמו פרופסור זונדיק, פרופ'

ידיעות

**„מספר יבוי“ לד"ר מ. ז. רייזין
הופיע**

זה עתה הופיע בהוצאת „בצרון“ ספרו של ד"ר מרדכי זאב רייזין, מחותקי הסופרים העברים באמריקה, זכרונותיו בשם „מספר חי“.

הספר יוצא במלאת שבעים וחמש שנים למחבר והוא מכיל פרקים רבי ענין מחייו תי, רשמיו וזכרונותיו בעיירת-מולדתו, נסחיו ודמויות בני משפחתו, מוריו וטיפור סים שונים מן „העולם השן“.

מצויינים הם הפרקים שבהם יתאר ד"ר רייזין את ניו-יורק היהודית בראשית כואו לאמריקה בשנת 1893, את הסתגלותו לחיים החדשים, שנות למודיו בסינסינטי, בבית המדרש לרבנים הריפורמי ופעילותו הספרותית והצבורית. מחזיקים ברכה גם הפרקים שבמדור „עם סופרים עברים“ שבהם יספר על פגישותיו על גדולי יוצרינו.

„מפה ומשם“ לשלמה דמשק

בהוצאת תלמידים וידיים בני-יורק הופיע ספרו החדש של שלמה דמשק „מפה ומשם“. במדור א' של הספר מעלה המחבר רשמים וחוויות מ„עיינת הארנים“ ומשרטט ביד נא-מנה דמויות ותמונות טפוסיות מן ההוי היהודי באמריקה כפי שישתקף בעיר-אנפין ב„עיינת הארנים“ ובמלוניה המרובים. במדור השני שב הסופר אל המולדת הישנה ואל זכרונות ימי ילדותו ונעוריו בעיירה היהודית לפני שנמחקו צורות-החיים

תערוכת יואל רור

במכון הרצל, 250 רחוב 57 מערבה, בנייר יורק מתקיימת תערוכת-תמונותיו של הצייר הישראלי מקיבוץ כפר-מנחם יואל רור. הצייר השכיל להשתמש בצבעי מים וב„סריגראפים“ מזהירים המהווים דרך אמנותית חדשה של שרטוט וציור התמונה והדפסתה בעזרת סטנסיל של משי. מושפע מסיזאן ואוזאנפאן רבו, רור מאיר את הגוף הישראלי במיוג צבעים מקורי. הוא אינו מעתיק ומצלם את דפוסי הטבע, כי אם מגלם ומעלם מחדש כשעינו מבהינה במהותם הפנימית של צורות וקווים ויחסם זה לזה. רור שולט שליטה

כפר ערבי נטוש בלכיש

גמורה בשני האמצעים האמנותיים הקשים, בשימוש מוצלח של צבעי הים וברשתת המשי. לפנינו מופיעות תמונות-נוף מעין כרם, תחנה עלייד סדום, כפר ערבי נטוש בלכיש, קיבוץ של עין הוד ועוד — בהן וכיוצא בהן ניכרת יד-אמן חרוצה ומשכילה. התערוכה תהיה פתוחה עד י"ד בדצמבר.

אברות

ברוך שוחטמן ויעקב פינקרפלד ז"ל בהתנפלות הרצח של הערביים בזמן הכי-גוס הארכיאולוגי בירושלים לפני זמן קצר נפלו ברוך שוחטמן, הביבליוגראף הידוע, ויעקב פינקרפלד, חוקר העתיקות, שפירסם ספר על בית-הכנסת שבדורא אירופה. רשימות מעובדו של ב. שוחטמן ז"ל נמצאות בתיק מערכת ה"בצרון" ותתפרסמה בחוברות הבאות.

כרך "ארץ ישראל" של האנציקלופדיה העברית

יצא לאור כרך ו' של האנציקלופדיה העברית הכולל רק ערך אחד — ארץ ישראל (1172 עמוד וכאלף תמונות, שרטוטים ומפות). בכרך חומר מקיף על הארץ מאז תקופת הברונזה הקדומה ועד למדינת-ישראל שנת תשס"ו. משתתפים בו 96 אנשי מדע, חכמי כלכלה, משפט וספרות. חברי המערכת: יהושע גוטמן, י. ליבוביץ ויוסף קלוזנר. העורך הראשי של הכרך: ב. נתניהו; ועוד ר"י: שמחה כץ ואליעזר ליבנה.

נגד מינכן החדשה

מנהיגי הציונות העולמית והאמריקאית הדיירו בפני סכנת פתרון של בעיית הסכסוכים במזרח התיכון מטעם האו"ם שתניח מקום לחדירת רוסיה הסובייטית באיזור. באסיפה מיוחדת שנערכה מטעם ההסתדרות הציונית באמריקה השתתפו ד"ר נחום גודלמן, נשיא ההסתדרות הציונית העולמית, ד"ר עמנואל ניומן, נשיא ההסתדרות הציונית באמריקה, ד"ר אורווינג מילר יושב-ראש המועצה הציונית האמריקאית ודושיימס מאקי דונאלד, שגריר אמריקה הראשון במדינת ישראל. הנואמים הדגישו, כי רק משא ומתן ישיר בין מדינת ישראל ומצרים ויתר מדינות ערב יבטיחו שלום אמת במזרח התיכון.

הישנות וטרם בוא השואה הגדולה. בשפע של ציורים מלבבים יקים בהם דמשק לתחיה את ההוי היהודי המקורי, השרוי בכל מסורת דורות, שעבר לבלי שוב.

כרך ד' של "העבר"

הופיע כרך ד' של "העבר" הרבעון לחקר תולדות יהודי רוסיה. הכרך החדש מכיל בין השאר מחקר של ד"ר ג. מ. גלבר על אגודת הסטודנטים היהודיים מרוסיה בברלין בסוף המאה הי"ט ותזכיר פרץ סמולנסקין לחברת "כל ישראל חברים" עם מבוא מבאר של ד"ר ישראל קלוזנר; מאמר על היהדות הרוסית בשנת 1905 מאת בן-ציון כץ ו"המל-שינות הגדולה על החסיידים בשנת 1881 בסטראדוב" מאת פרופ' פישל שניאורסון. בקובץ באו גם אגרות של י. ל. קאנטור אל דוד פרישמאן. ברוך שוחטמן ז"ל, שנרצח עלידי הערבים, פרסם בקובץ מחקר על השבועון היהודי-הרוסי "ציון", שיצא באר-דיסה באמצע המאה הי"ט ושד"ר ל. פינסקר היה אחד מעורכיו.

תולדות ספרות ישראל

יצא כרך שני של "תולדות ספרות ישראל" מאת ד"ר יצחק צינברג, והוא מכיל את הפרקים האלה: המאבק בין הקבלה והמסורת לבין הפילוסופיה הראציונאליסטית; פילוסוף פים יהודים בספרד; יהודי איטליה בתקופת הריגיאנס. לספר צורכו הערות ביבליוגראפיות. ספרית פועלים, הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר.

באוניברסיטה העברית בירושלים

4000 תלמידים גרשמו לשנה החדשה באר-גיברסיטה העברית בירושלים. מספר המורים מגיע לשש מאות. מרכו האוניברסיטה החדש, העולה בשלושים מיליון הולך ומוקם ועומד בגמר סיומו.

ENJOY THE PLEASURES OF A
LUXURY CRUISE FROM NEW YORK TO

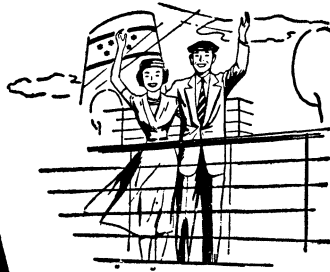
NAPLES

and

HAIFA

ZIM צ'ים
Lines

NEXT SAILING
S.S. ISRAEL—DEC. 28
OTHER SAILINGS EVERY 3 WEEKS

Consult Your Travel Agent
ZIM ISRAEL NAVIGATION COMPANY, LTD.

OWNER'S REPRESENTATIVES: AMERICAN-ISRAELI SHIPPING CO., INC. 19 RECTOR ST., N. Y. 6 • DIGBY 4-7600

האחים טברסקי

בית-דפוס

עברית ואידיש

אנו מתמחים בהדפסת כל מיני

ספרים

רבניים ומודרניים, וגם עבודת-דפוס כללית.
מבחר גדול של אותיות. מכונות מודרניות.

TWERSKY BROTHERS

1555 MACOMBS ROAD

New York 52, N. Y.

CY 9-7525

בית הדפוס אבער

(מדפיס-ה"בצרון")

הוא בית-הדפוס היותר טוב

להדפסת ספרים

עבריים ואידיים

Use the Pleasant Laxative

Ex-Lax is the laxative you enjoy taking. Tastes like delicious chocolate, and gives thorough relief gently and comfortably. Ex-Lax is America's biggest selling laxative—used for over 40 years.

Buy the New 75c Size

Save as much as 45c

Also available in 35c and 15c sizes.

When Nature "forgets"... remember

EX-LAX

THE CHOCOLATED LAXATIVE

ABER PRESS

INC.

37 E. 18th St. New York 3, N. Y.

GRamercy 7-4410

Greetings from...

JOSEPH LIPSHUTZ

39 So. La Salle

Greetings from...

CHIN'S PAGODA
RESTAURANT, Inc.

2092 Lee Road
Cleveland Heights, Ohio

Greetings from...

FEDERAL BOILER
CO., INC.

Midland Park, N. J.

Greetings from...
SHULTE CIGAR STORE

(Julie & Ben, Props.)
Cigars - Toys - Sundries
4760 Broadway, N. Y.
Lorraine 9-9540

Greetings from...

RALPH PONTIAC, Inc.

626 West Main St.
Rochester, N. Y.

Greetings from...

Dr. HARRY WECHSLER

737 Park Avenue
New York City

Greetings from...

OLD CHINA, Inc.

137 West 52nd Street
New York 19, N. Y.

Greetings from...

WEINER'S STORES

2610 McKinney

Greetings from...

MINTZ
CONSTRUCTION CO.

3121 Euclid Avenue
Cleveland 15, Ohio

Greetings from...

DREILING MOTORS

230 S. College

Greetings from...

HARRINGTON
HOTEL CO., Inc.

11th & E Sts., N. W.
Washington, D. C.

Greetings from...

The
G. M. McKelvey Co.

210-226 West Federal St.

Greetings from...

G. P. MORRIS
TIRE SHOP

1135 Chicago

Greetings from...

The H. B.
Stief Jewelry Co.

214-216 Sixth Ave. No.

GLENN'S
HABERDASHERY, Inc.

"Men's Wear for Men
Who Care"

Slacks - Sportswear
178 DYCKMAN ST.
New York 34, N. Y.
LO 9-4470

E. Thorpe & Co.
951 Penn Ave.
Pittsburgh 22, Pa.

John A. Piacenti
140 East 22nd St.
Chicago Heights, Ill.

Kenin & Posner
16 Court St.
Brooklyn 1, N. Y.

Blumenthal-Kahn
Elec. Co., Inc.
43 S. Liberty St.
Baltimore 1, Md.

New Smile Restaurant
819 Montgomery St.
Syracuse, N. Y.

Published monthly by Bitzaron, Inc., 1141 Broadway, New York 1, N. Y. (except from Dec.-March and from May to August when published bi-monthly). Prof. Pinkhos Churgin, Prof. Simon Halkin (Israel), Prof. Harry A. Wolfson, Editors; Prof. Simon Rawidowicz, Contributing Editor; Dr. Maurice E. Chernowitz, Managing Editor. Annual subscription, payable in advance: \$7.00 per year; foreign, \$8.00. To members of the Armed Forces half rate. Entered as second class matter, January 5, 1940; re-entered as second class matter, April 3, 1950 at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879. Copyright 1956, by Bitzaron, Inc. All rights reserved. Opinions expressed in the articles of Bitzaron represent the opinions of the authors and do not necessarily reflect those of the editors and publisher. Subscriptions are automatically renewed unless we are notified otherwise.

עשה את נסיעתך
לישראל
 נסיעת עונג מהחל עד הסוף!

טובר 21 עד סוף יוני; מורחה, עד סוף מארץ 31. רכוש לך כרטיס שמשתלם מראש. קונארד מסדר את כל העניינים — העברה, הדרכה בבית המכס, הגירה, תחנות חניה — ואף דמי-כיס בדרך!

שלוש הפלגות בכל שבוע

מניו-יורק לשרבורג או האור — הזדמנות נפלאה לבקר את פאריז! קשרי אוויר ואניה תכופים לישראל. התקשר עם סוכן הנסיעה עתה.

GO CUNARD
 הנסיעה לשם הוא חלק מהעונג!

כדי שתהיה בטוח שנסיעתך היא נוחה בתכלית, סע דרך קונארד. לרשותך בחירה נרחבת של אניות ותאריכי הפלגה כצי הטרואנסאטלנטי הגדול ביותר עם אניות-נוסעים האדירות ביותר בעולם, מלכת אליזבת ומלכת מרי, בראש. כל אחת מאניות קונארד מספיקה חברות נאה, נוחות בשפע. תשומת-לב מיוחדת ניתנת לכשרות וחדרים לתפילה.

תכנית קונארד שמשתלמת מראש תביא את קרוביך לארצות-הברית

אם אינך יכול לנסוע בעצמך השנה, הבא את קרוביך לאמריקה! מחירים של עונת קימוץ מערבה החל מאוקי

זה עתה הופיע בהוצאת „כצרון“

מספר חיי

זכרונות ורשימות אוטוביוגרפיים

מאת

ד"ר מרדכי זאב רייזין

הספר מלא ונגדוש תאורים, ציורים ורשמים מעניינים המקיפים ששים שנות חיים רבי חזון ומעש של אחד מסופרינו הוותיקים והחשובים ביותר באמריקה. זכרונותיו של ד"ר רייזין מכניסים אותנו לעולם המתהווה של יהדות אמריקה ומעמידים אותנו על הרוחות שגשבו במחנה הריפורמי, שהמחבר תפס בו מקום ניכר ועיצב את דמותו ברוח שאיפותינו הלאומיות.

ד"ר רייזין חי את חי הספרות העברית בדורות האחרונים. פנישותיו ושיחותיו עם יוצרי ספרותנו הגדולים מוסיפות לערכו התרבותי-החברתי של ספר זכרונותיו. בספר שלשה חלקים: מניסוויץ עד סינסינטי, ביהדות אמריקה, עם סופרים עברים.

המחיר — \$4.00

להשיג אצל:

DR. MAX RAISIN PUBLISHING COMMITTEE

385 EAST 38th STREET

PATERSON 4, N. J.

בהוצאת מסדה כתל-אביב

הופיע ספר

ארבעים שנה באמריקה

מאת צבי שארפשטיין

שלשים פרקים של תיאורי חיים ואישים,
מאלפים ומרשכי לב.

„לא ידעתי ספר אחר, שהחיה לעיני בבהירות כה
משכנעת ובסיפוריות כה מרתקת את חיי היהודים
באמריקה בדור אחרון.“ — ש. שלום.

394 עמודים. דפוס משובת. כריכה נאה.

המחיר \$3.50.

לפנות אל :

SHILO PUBLISHING HOUSE

310 West 105th Street

New York 25, N. Y.

THE HEALTH OF ISRAEL

A GOOD INVESTMENT FOR YOU!

An American Corporation organized to
participate in the construction and opera-
tion of the largest private Hospital and
Medical Center in Israel.

195,000 SHARES

Common Stock (\$10 par Value)

Price \$10 Per Share

**AMERICAN-ISRAEL
PAUL EHRLICH
MEDICAL INSTITUTE, INC.**

250 West 57th St. New York 19, N. Y.

Telephone: JUdson 6-8220

This advertisement is neither an offer to
sell nor a solicitation of offers to buy any
of these Securities. The offering is made
only by the Prospectus.

חודש הקרן הקיימת

לישראל

9 בנובמבר — 9 בדצמבר

1956

ה מ ט ר ו ת :

- לעורר את דעת הקהל היהודי ברחבי ארצות-הברית על פעולותיה של הקרן הקיימת לישראל בבנינה ובבצורה של מדינת ישראל.
- לגייס השתתפות רחבה ככל האפשר של הציבור היהודי במפעלי-המגבית המסור-תיים של הקרן הקיימת לישראל.
- לחלק מאה אלף קופסאות תכולות-לבנות של הקרן הקיימת בבתי ישראל באמריקה.
- לנטוע מאה אלף עצים ביערות-המזן של ישראל.
- להזכיר ליהודי אמריקה כי יזכרו את הקרן הקיימת בצוואותיהם, ויצררו את שמותיהם בצרור החיים של ארץ ישראל לבצח.

JEWISH NATIONAL FUND

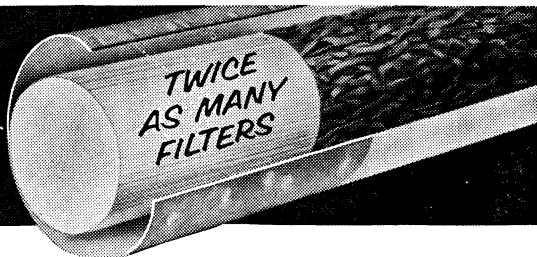
42 East 69 Street

New York 21, N. Y.

TRafalgar 9-9300

רק ל־ Viceroy יש 20,000 מסננות

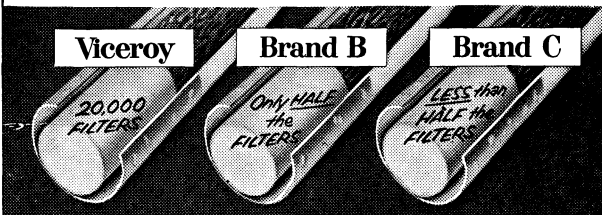
כפליים במספר המסננות
אשר בשני מיני הסיגריות
עם מסננות הנפוצים ביותר!

לתחושת טעם חלק ביותר בעישון

השווה: כמה מסננות בקצה הסיגרון בסיגריה שלך?
(זכור — ככל שירבה מספר המסננות, יהא הטעם חלק יותר!)

המסנן המיוחד רק ל־ Viceroy עשוי צילולזה טהורה —
רכה, לבנה-כשלג, טבעית.